

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ**  
**УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ**  
**Спеціальність 211 – «Ветеринарна медицина»**

**ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ**

**Зав. кафедри хірургії і акушерства с.-г. тварин**  
**к. біол. наук, доцент \_\_\_\_\_ Сергій МАСЛІКОВ**  
**« \_\_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2022 р.**

**ДИПЛОМНА РОБОТА**

**ПОШИРЕННЯ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАННЯ СОБАК ЗА**  
**ПАТОЛОГІЙ МАТКИ В УМОВАХ КЛІНІКИ ВЕТЕРИНАРНОЇ**  
**МЕДИЦИНИ «ВЕТСЕРВІС» МІСТА ДНІПРО**

**26.05 – ДР. 0761 22 04 15. 023. ПЗ**

Здобувач вищої освіти \_\_\_\_\_ Анна ВЕРЕМІЙ

Керівник дипломної роботи

канд. вет. наук, доц. \_\_\_\_\_ Людмила КОРЕЙБА

Консультанти:

з охорони праці

канд. с.-г. наук, доц. \_\_\_\_\_ Валентина САПРОНОВА

з економічних питань

канд. вет. наук, доц. \_\_\_\_\_ Володимир ЗАЖАРСЬКИЙ

**Дніпро – 2022**

## ЗМІСТ

Анотація	3
Реферат	6
Вступ	7
Мета і завдання	8
1.Огляд літератури	9
2.Власні дослідження	23
2.1 Матеріал і методи досліджень	23
2.2 Характеристика клініки ветеринарної медицини	25
2.3 Результати власних досліджень та їх аналіз	28
2.4 Розрахунок економічної ефективності	49
3.Охорона праці у ветеринарній медицині	53
Висновки і пропозиції виробництву	58
Список використаної літератури	60
Додатки	66

## АНОТАЦІЯ

### **Поширення та ефективність лікування собак за патологій матки в умовах клініки ветеринарної медицини «ВетСервіс» міста Дніпро Веремій А.С.**

*Попередній діагноз на симптомокомплекс ендометрит-піометра-кістозна гіперплазія ендометрію можна встановити за даними анамнезу та клінічного огляду хворих собак – кінцевий – за результатами сонографічного дослідження. Для діагностики і оцінки важкості перебігу запальних процесів у матці доцільно проводити лабораторне дослідження крові враховуючи біохімічні та морфологічні показники.*

*Ендометрит одне з важких захворювань м'ясоїдів. На його долю припадає більше 87% з всієї акушерсько-гінекологічної патології.*

*Сонографія істотно доповнює результати клінічних методів дослідження і дає можливість точної диференційної діагностики структурних змін за патології матки у собак.*

*Піометра – гнійного чи гнійно-геморагічного ексудату (за мукометри – катарально-гнійного; за гідрометри – серозного; за гематометри – крові) характеризується витонченням стінок матки та накопиченням у її порожнині анехогенного вмісту.*

*За хронічного ендометриту відмічається потовщення стінок матки та неоднорідність її ехоструктури.*

*При залозисто-кістозній гіперплазії ендометрію відмічається потовщення внутрішньої оболонки матки, наявність у ній поодиноких чи множинних утворень овальної або округлої форми з ехопозитивною капсулою та ехонегативним вмістом.*

*При лікуванні ендометриту та піометри особливу увагу потрібно приділяти хірургічному втручанню (гістеректомії), яка при правильному виконанні майже не дає ускладнень і економічно вигідна у порівнянні з консервативним лікуванням.*

*У крові хворих піометрою тварин знижується рівень альбумінів та значно підвищується показник АСТ; значного відхилення по відношенню до норми набуває показник швидкості зсідання еритроцитів і підвищується кількість паличкоядерних нейтрофілів.*

**Ключові слова:** собаки, акушерська та гінекологічна патологія, хвороби матки, ендометрит, піометра, мукометра, кістозна гіперплазія ендометрію, лікування, біохімічні та гематологічні показники крові.

## ABSTRACT

### **Distribution and effectiveness of treatment of dogs for uterine pathologies in the veterinary clinic "VetService" in Dnipro**

**Veremiy A.S.**

*Preliminary diagnosis of the symptom complex of endometritis-pyometra-cystic hyperplasia of the endometrium can be established according to the anamnesis and clinical examination of sick dogs - the final - according to the results of sonographic examination. To diagnose and assess the severity of inflammatory processes in the uterus, it is advisable to conduct a laboratory blood test, taking into account biochemical and morphological parameters.*

*Endometritis is one of the most serious carnivorous diseases. It accounts for more than 87% of all obstetric and gynecological pathology.*

*In sick bitches, the diagnosis of endometritis-pyometra symptom complex can be justified, taking into account the following clinical symptoms: subjective - thirst, increased abdominal volume, subfebrile evening body temperature, discharge from the genital slit, dizziness; objective - enlargement of the uterine horns and the presence of fluid in them.*

*Sonography significantly complements the results of clinical research methods and allows accurate differential diagnosis of structural changes in uterine pathology in dogs.*

*Pyometra – purulent or purulent-hemorrhagic exudate (for mucometers – catarrhal-purulent; for hydrometers – serous; for hematometers – blood) is*

*characterized by thinning of the uterine wall and accumulation of anechoic content in its cavity.*

*In the blood of patients with pyometra animals decreases the level of albumin and significantly increases the rate of ACT; the deviation of erythrocyte sedimentation rate acquires a significant deviation from the norm and the number of rod-shaped neutrophils increases.*

**Key words:** dogs, obstetric and gynecological pathology, uterine diseases, endometritis, pyometra, mucometer, cystic endometrial hyperplasia, treatment, biochemical and hematological indicators of blood.

## РЕФЕРАТ

Дипломна робота студентки Веремій А.С. на тему: "Поширення та ефективність лікування собак за патологій матки в умовах клініки ветеринарної медицини «ВетСервіс» міста Дніпро".

Дипломна робота викладена на 82 сторінках друкованого тексту і складається з вступу, огляду літератури, власних досліджень, матеріалів і методів, результатів досліджень та їх обговорення, економічної ефективності, висновків, пропозицій, переліку використаних літературних джерел, який містить 54 найменувань, у тому числі 7 іноземних та додатків. Текст ілюстрований таблицями, діаграмою, рисунками й фотографіями.

Для проведення досліджень нами було використано клінічні, у тому числі і фізичні, біохімічні, гематологічні методи.

За піометри у крові собак знижується рівень альбумінів та значно підвищується показник АСТ; значного відхилення по відношенню до норми набуває показник швидкості осідання еритроцитів і підвищується кількість паличкоядерних нейтрофілів.

Перевагу при лікуванні тварин з такими патологіями потрібно надавати оперативному втручанню, яке є більш ефективним ніж медикаментозне.

Результати досліджень можуть бути використані в приватних та державних ветеринарних клініках для надання лікувальної допомоги хворим собакам, а також для студентів при вивченні курсу оперативна хірургія та акушерство і гінекологія дрібних тварин.

## ВСТУП

Собака вважається найкращим компаньйоном для людини і собаківництво стало загальноновизнаним хобі для людей по всьому світу.

Репродуктивне здоров'я собаки дуже важливе для майбутньої фертильності, а також для запобігання дистоцій. Знання про акушерські проблеми необхідні для того, щоб більше було вжито терапевтичних заходів для запобігання акушерських проблем.

Кінологічне розведення досить стрімко розвивається в нашій країні. Різні акушерські проблеми виникають у собак під час гестації псевдовагітності, еклампсія, або гіпокальціємія, дистоція (матері/плода), піометра, розрив плодового рогу матки, метрит, матковий та вагінальний пролапс, затримання плодових оболонок чи плода, субінволюція плацентарних ділянок

Здорова собака є запорукою безпечної та фізіологічної вагітності. Але часто під час вагітності реєструють багато захворювань, які стають причиною патологічних родів та патологічного перебігу пуерперію. Запалення тканин родових шляхів та матки розвивається внаслідок патологічних родів, травмування і інфікування.

Проблемними роди можуть бути за причини пухлин, які можуть локалізуватись у піхві та її присінку. Аномалії родових шляхів також є перешкодою для нормального перебігу родів. Післяродові септичні процеси локального генезу стають причиною хронічного перебігу хронічних ендометритів, пірометри, мікрометри, гідрометри та інших патологій матки. Хронічне запалення матки часто перебігає в асоціації з іншими гінекологічним хворобами, такими як субінволюція, атонія і гіпотонія, гіпофункція яєчників та персистенція жовтого тіла. Тому питання вивчення причин, клінічних ознак, методів діагностики та лікування хвороб матки є актуальним та має практичне значення для лікарів ветеринарної медицини.

**Мета і завдання.**

**Мета роботи** полягала у проведенні діагностичних заходів та аналізу ефективності лікування хворих на симптомокомплекс ендометрит-піометра-кістозна гіперплазія ендометрію та оволодіння навиками виконання гістероектомії у собак.

Для досягнення мети були поставлені наступні **завдання**:

- вивчити причини та провести аналіз розповсюдження хвороб матки у собак в умовах клініки ветеринарної медицини «ВетСервіс» міста Дніпро;
- провести діагностику та диференційну діагностику хронічного ендометриту, піометри, мукометри, гематометри, гідрометри та залозисто-кістозної гіперплазії ендометрію у собак;
- вивчити клінічні ознаки хвороб матки у собак;
- вивчити клініко-ехографічні ознаки запальних процесів у матці собак;
- провести дослідження деяких показників крові у хворих піометрою собак;
- вивчити ефективність консервативного і оперативного лікування собак за комплексу ендометрит-піометра-кістозна гіперплазія ендометрію;
- визначити економічну ефективність проведених діагностичних та лікувальних заходів за патології матки у собак.



## 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

### 1.1. Запальні процеси у матці (етіопатогенез, класифікація та симптоми)

Відомі такі запальні процеси у матці як ендометрит, міометрит, периметрит. Такий поділ запалення матки є умовний бо, як правило, запалення із одного шару матки переходить на інший [8, 9, 19, 20, 40, 41] і при патоморфологічному дослідженні [4, 9, 29, 33, 35, 36], завжди у запальний процес втягуються сусідні шари тканин.

Цю класифікацію, як зауважують автори [40, 41, 43], не можна розглядати відокремлено, оскільки характер ексудату залежить від багатьох причин, які в більшості випадків діють комплексно і одночасно.

За перебігом запалення матки може бути гострим і хронічним, а за проявом – клінічно вираженим або прихованим (субклінічним).

У переважній більшості випадків клінічно діагностується гострий ендометрит, що виникає як ускладнення після патологічних родів. Він належить до акушерських захворювань.

Ендометрит, що виникає як ускладнення після осіменіння самок, за перебігом є хронічним і належить до гінекологічних захворювань.

Гострий післяродовий ендометрит – одне з найпоширеніших акушерських захворювань у всіх видів домашніх тварин.

За даними [40, 41], післяродовий ендометрит характеризується патоморфологічними змінами в слизовій оболонці, що обумовлюють виділення катарального, катарально-гнійного або фібринозного ексудату.

Причиною захворювання є патологія родів, при якій у порожнину матки заносяться збудники гнійної інфекції. При зниженій резистентності організму і наявності джерела гнійної інфекції збудники запального процесу можуть розповсюджуватись гематогенним, лімфогенним та кріптогенним шляхом. Остріхи в годівлі та утриманні тварин – важливі фактори, що сприяють виникненню захворювання.

При мікробіологічному дослідженні вмістимого матки від корів, хворих ендометритом, виділяли асоціації мікроорганізмів, серед яких переважали збудники гнійної інфекції – стафілококи 26,3% і кишкову паличку 23% випадків.

Гострий післяродовий ендометрит починається у більшості тварин як серозно-катаральне запалення, яке з часом переходить в катарально-гнійне або гнійно-фібринозне.

Перші ознаки захворювання у всіх тварин виникають на третій-п'ятий день після родів і проявляються зменшенням виділення лохій, пригніченням, зниженням апетиту, частими позивами до сечовиділення, витіканням із статевої щілини ексудату, що має неприємний запах і містить обривки тканин плодової частини плаценти. Ці ознаки є підставою для діагностування захворювання.

При вагінальному дослідженні можна виявити набряк слизової всіх відділів статевого апарату і різної форми крововиливи, при ректальному – болючість стінки матки, після масажу матки – значне виділення ексудату.

Зміна загального стану хворої тварини при гнійно-катаральному запаленні проявляється зменшенням апетиту, незначним пригніченням і лихоманкою, при фібринозному – підвищенням загальної температури тіла, прискоренням пульсу.

Найхарактернішою ознакою ендометриту є органолептичні показники ексудату: при катаральному запаленні він не має запаху і нагадує лохії, але різної консистенції, при катарально-гнійному – містить домішки гною білого або жовтого кольору, при фібринозному – пластівці і плівки фібрину. Виділення ексудату іхорозного запаху, червонуватого кольору з домішками обривків навколоплодових оболонок і пластівців фібрину властиве для некротичного ендометриту, червоно-бурого і смердючого з кашоподібними масами розпавших тканин – для гангренозного ендометриту.

Асиметрія матки виникає при локалізації запалення в одному розі матки.

Більшість авторів, що вивчали ендометрит у різних свійських тварин [8, 9, 19, 20, 40, 41-60] вважають, що основним етіологічним фактором, який викликає запалення матки, є бактеріальне забруднення її порожнини різними видами збудників гнійної інфекції та банальної мікрофлори. Від її вірулентності та резистентності організму залежить тяжкість клінічного стану хворої тварини.

*Гідрометра і міксометра*, як ускладнення хронічного ендометриту, виникають переважно у корів, піометра – у сук і кішок. У великих тварин їх можна діагностувати при анафродизії шляхом ректального дослідження за наповненням матки при відсутності в ній плода. Після масажу матки може відкриватись канал шийки і витікати її вмістиме.

*Субінволюція матки*, затримання лохій, гіпотонія та атонія матки розглядались як окремі захворювання тварин у післяродовому періоді [36], але оскільки їх етіологія спільна – функціональні розлади матки, то зараз вони включені у поняття “субінволюція матки”.

При хронічному ендометриті із статевої щілини виділяється гнійний або слизово-гнійний ексудат, що має біле, жовто-сіре, зеленувате або червоно-коричневе забарвлення. Роги матки збільшуються до розмірів великого пальця.

В експериментальних умовах, вказує автор, піометру у сук можна відтворити чотирьохразовим введенням стільбестролу по 5 мг впродовж 10 днів з наступним ін'єкуванням прогестерону по 25 мг протягом 20 днів. Правда, автор не уточнює хто викликав піометру таким чином, але зазначає, що не всі дослідники підтримують роль гормональних порушень в етіопатогенезі піометри. Типова піометра розвивається при нормальному перебігові статевого циклу у сук, яким в стадію метеструсу в порожнину матки вводили культуру кишкової палички.

При спонтанному виникненні піометри у сук у 10–20% випадків вмістиме матки стерильне, в 90–20% – містить нестерильну мікрофлору, тобто ту, що знаходиться у здорових тварин в піхві.

У випадках відкритого каналу шийки матки гній, що виділяється із неї, має жовто-зелений або коричневий колір. При постійному виділенні гною загальний стан тварини покращується.

З боку крові характерними є збільшення в 1 мл крові лейкоцитів до 20–50 тисяч, зрушення лейкоцитарної формули вліво, різке збільшення швидкості осідання еритроцитів, підвищений вміст в крові сечовини і креатиніну.

Borresen Bergliot спостерігаючи за 119 суками на протязі 4 років, у 93% випадків піометру діагностував у проміжку 12 тижнів після нормальної післятійки за наявністю ознак зниження апетиту і спраги, блювоти, полідипсії та поліурії. У 90% тварин спостерігалось зниження апетиту і спрага, у 53% – зміни вульви, у 47% – виділення гнійного ексудату із статевої щілини, у 37% - підвищення ректальної температури від 39,2 до 40,9%; для визначення діагнозу у 15% тварин з лікувальною метою застосовували гестагени або стильбестрол.

Austad Polv, Bloom Anne Kristine і Borresen Bergliot встановили, що у 78 собак рівень прогестерону у плазмі коливався від 1 до 80 нг/мл, у 54 досліджуваних тварин із статевої щілини виділявся ексудат, у 26 – виділення були тривалими, у 28 – гній затримувався в матці, у 3 тварин було виявлено у яєчниках жовті тіла, у 4 – фолікулярні кісти. До встановлення діагнозу 15 хворих лікували гестагеном, а у 4 із них через 1–5 тижнів після лікування стильбестролом концентрація прогестерону коливалась в межах 4–80 нг/мл і було діагностовано піометру. У всіх хворих у яєчниках виявили жовті тіла, у 2 – кісти.

При дослідженні 72 сук помісних порід, хворих хронічним метритом, встановлено, що захворювання у 7 випадках виникло після аборту.

Одночасно з властивими хворим симптомами у 66% тварин радіографічно була встановлена гіпертрофія матки, при дослідженні крові – лейкоцитоз з нейтрофілією і моноцитозом та гіперпротеїнемією. При бактеріологічному дослідженні у виділеннях із матки було виділено кишечну паличку у 67,2% тварин [51].

За результатами дослідження 117 собак з ознаками піометри, вважає, що для діагностики захворювання однаково придатні гематологічні та рентгенологічний методи. Зокрема, зниження кількості еритроцитів і концентрація гемоглобіну та виражений лейкоцитоз з нейтрофілією, прискорене зниження або ріст рівня загального білку можуть бути підставою для ранньої діагностики піометри.

Рівень концентрації прогестерону і естрогену у плазмі хворих піометрою сук змінюється в незначних межах і не можуть бути використані як діагностичні тести захворювання.

Так, при дослідженні 43 хворих піометрою сук за числом жовтих тіл і фолікулів встановили, що захворювання може виникати на будь-якій стадії статевого циклу, але частіше після тички або при тичці. Порожнина матки, за даними авторів, може бути стерильною або в ній виявляється у більшості випадків кишкова паличка.

Причиною піометри, за результатами лабораторного дослідження 112 хворих сук є гормональні розлади і бактеріальне забруднення статевого апарату. Клінічний діагноз на захворювання автор підтверджував рентгенографією. У 31% хворих піометрою не виявлено збільшення кількості еритроцитів, а 57% хворих встановлено нерегенеративну нормоцитарну анемію, у 12% – нерегенеративну лейкоцитарну гіпохромну анемію.

При регенеративній нормоцитарній нормохромній анемії рівень лейкоцитів коливався від низького до гранично високого. Їх ступінь

позитивно корегував зі ступенем лейкоцитозу, нейтрофілії і моноцитозу. У лейкоцитарній формулі крові реєструвалося зрушення вліво.

Нерегеративна мікроцитарна гіпохромна анемія характеризувалась хронічною втратою крові і надзвичайно високим рівнем лейкоцитів.

На час звертання клієнтів за допомогою у хворих піометрою виявляється лихоманка, у частини тварин – нормо- та гіпотермія, пригнічений стан, анорексія, блювота, тахікардія, тахіпноє.

Зміни в крові характеризувались лейкоцитозом зі зрушенням ядра вліво, підвищенням швидкості осідання еритроцитів, зниженням гемоглобіну [45-47].

***Залозисто-кістозна гіперплазія ендометрію.*** Патологія характеризується проліферацією ендометрію, посиленою секрецією маткових залоз та закупоркою їх вивідних проток з утворенням кіст. При цьому потовщена слизова оболонка матки буває усіяна по поверхні і пронизана вглиб прозорими сірувато-блискучими пухирцями (кистами) у вигляді зернят різної величини. Їх вміст густий, тягучий, іноді каламутно-слизовий або кров'яно-гнійний. У кішок на слизовій оболонці матки нерідко знаходять поліпозні нарости, які можуть бути джерелом кровотеч або місцем утворення абсцесів.

### **1.3 Лікування запальних процесів у матці**

Стандартними є простагландини та антипрогестини для лікування постеструсного метриту/піометри в сук.

Лютеолітичні та утеротонічні властивості простагландину F2 альфа (PGF2a) були використані для лікування хронічного ендометриту і піометри з повторними дозами.

Простагландин F2 альфа показаний для лікування при метриті або відкритій піометрі у здорових молодих сук при нормальному функціонуванні нирок і печінки, а також при відсутності гіпертрофії

матки. Застосування простагландину у випадках закритої піометри пов'язане з ризиком перитоніту після примусового проходження гнійна рідина по маткових трубах в яєчник бурси і виходять в очеревинну порожнину, або наскрізь розрив стінки матки (Nelson et al. 1982).

Ефективність лікування співвідноситься з повторним введення ін'єкцій протягом 8–10 днів, а нефактично введена загальна доза. Порівняння утеротонічний ефект двох різних введених доз шляхом внутрішньом'язової ін'єкції (250 лг/кг проти 50 лг/кг), у сук у діоеструсі, продемонстрували, що скорочення матки були еквівалентними. Найвища доза була ефективний протягом 32 ± 3 хв і найнижчий, для 23 ± 3 хв. (Burke 1982; Nelson et al. 1982; Schille 1986).

Побічні ефекти залежать від дози (Уітон і Барбі 1993), тому більшість авторів рекомендують використовувати 100-250 лг/кг/добу природних простагландинів (Nelson та ін. 1982; Фельдман та Нельсон, 2004; Девідсон 1993) або 10 лг/кг клопростенолу (Tainturier and Treboz 1985).

Рекомендована тривалість лікування, з одного прийому на добу, становить 5-7 днів (Tainturier і Требоз 1985). Перевіряється ефективність лікування 10–14 днів після першої обробки та за необхідності а може бути розпочато друге лікування. Аналізи крові мають показано, що септицемія присутня у 15% сук (Feldman et Nelson, 2004), тому системна рекомендовані антибіотики. Антибіотики покращать загальний статус суки, але не може вирішити інфекцію матки самостійно.

Враховуючи посилення вагінальних виділень після введення простагландину, рекомендують введення препарату рано вранці і госпіталізацію суки протягом 4-6 год.

Клінічний стан тварин, які отримували PGF<sub>2</sub>α зазвичай покращення не починається принаймні через 48 годин після початку лікування і може навіть погіршитися. Клінічно можуть спостерігатися

рясні вагінальні виділення протягом 48 год, потім вони перестають виділятися. Спочатку вагінальні виділення гнійні, стають слизово-гнійними, а потім світлішають. У деяких випадках геморагічні виділення можуть спостерігатися через 4-5 днів лікування.

УЗД виявляє швидке зменшення діаметру матки у перші 24 – 48 годин та евакуацію гною із її порожнини, що покращує загальний стан тварини з відновленням апетиту (Tainturier і Требоз 1985).

Ефективність. Felman і Nelson (1996) лікували 103 сук з метритом і відкритою піометрою природними простагландінами і спостерігали повне вирішення проблеми в 93% випадків. Дві третини зникли після початкового 5-денного лікування, а третина, що залишилася, після другої серії доз. Застосування аналогів PGF2 альфа (клопростенол: 10 lg/kg) протягом 5 днів дозволило вирішити 75% випадків. Друга обробка через 10 днів підвищила цей показник лікування до 90% (Tainturier and Treboz 1985). Ефективність PGF2 $\alpha$  pha насамперед пояснюється його здатністю викликати скорочення матки. Лютеолітичний ефект також спостерігається у 50% (Tainturier and Treboz 1985) до 80% (Nudelmann, 1992) сук, які отримували лікування. Простагландіни ефективні при нормальних або низьких концентраціях у сироватці крові.

Короткочасні побічні ефекти тісно пов'язані з ін'єкцією простагландинів і зумовлені дією простагландинів: на гладку мускулатуру; вони з'являються протягом декількох хвилин ін'єкції і триває приблизно 1 год. Вони включають: гіпотермію протягом 1-2 год. Температура тіла може знижуватися на 0,75–2°C. Можливі подальші скорочення виникають при повторному введенні простагландинів. Збільшення частоти дефекації і зрідка діарея, слиновиділення і блювота, депресія або збудження з тремтінням.



Інтенсивність побічних ефектів можна зменшити за допомогою різних методик, що обмежують дію простагландину на гладком'язових волокнах.

Вводять прогресивні дози простагландинів: 1 день: 0,10 мг/кг, 2 день: 0,20 мг/кг і потім 0,25 мг/кг (Feldman et Nelson, 2004).

Використовують клопростенол замість природних простагландинів при 10 lg/kg (Tainturier and Treboz 1985).

Вводять простагландини перед годівлею. Проводять попереднє лікування (атропін, прифініум, метопімазин) за 15 хв до простагландинів.

Народжуваність після медикаментозного лікування ефективне із 75% (Соколовський 1986) до 87% (Фельдман і Нельсон, 2004) суки завагітніли після лікування. Безпліддя було пов'язано з хронічним запаленням матки з гіперплазією. Рецидив після лікування були у 5% випадків. Тому рекомендують спочатку спаровувати суку після лікування, тому що вагітність запобігать захворюванням матки (Niskanen and Thrusfield 1998).

Антипрогестин. Припинення активності прогестерону на тріумі ендому може бути викликане введенням антипрогестину, наприклад як аглепристон (ALIZINE - Virbac laboratory Франція) (Blendinger et al. 1997; Fieni et al. 2001a).

Аглепристон є антагоністом рецепторів прогестерону. Він конкурентно зв'язує рецептори прогестерону і знижує концентрацію внутрішньоутробного прогестерону. Антипрогестеронова ефективність аглепристону була виявлена проявляється при перериванні вагітності та пологах індукції (Fieni et al. 1996, 2001b). Ця властивість може використовувати для лікування метриту та відкритої або закритої піометри.

(Trasch et al. 2003; Fieni 2006; Jurka et al. 2010). Як для простагландинів рекомендується аглепристон, під суворий медичний контроль, для сук у хорошому загальному стані здоров'я.

Однак, враховуючи відсутність утеротонічного ефекту, аглепристон можна використовувати при закритій шийці матки (Fieni 2006).

Аглепристон пригнічує дію прогестерону на матка. Ефективна концентрація аглепристону необхідно підтримувати достатньо довго, щоб дозволити матці слизова для відновлення.

Breitkopf та ін. (1997) лікували сук протягом 16 днів з двома підшкірними ін'єкціями 5–6 мг/кг аглепристону на 1 день (з інтервалом 12 год), потім одна підшкірна ін'єкція 3 мг/кг на 2, 3 і 4 дні, потім одна підшкірна ін'єкція 3 мг/кг кожні 4 дні.

Blendinger et al. (1997) використали дві ін'єкції 6 мг/кг аглепристону в 1 день (з інтервалом 12 годин) і потім ввели одну ін'єкцію 3 мг/кг п/к протягом 3 дні; Fieni (2006) одноразово вводив 10 мг/кг аглепристону ПК на 1, 2 і 8 дні та якщо просвіт матки був все ще видно при ультразвуковому дослідженні, іншу ін'єкцію проводили на 15 день.

Щоб забезпечити оптимальну ефективність, протокол повинен бути адаптований до розвитку піометри та лікування суки: аглепристон вводять підшкірно при 10 мг/кг у дні 1, 2 та 8. З 8 дня ефективність перевіряється перед кожним адмініструванням. Задовільне вирішення захворювання характеризується зменшенням діаметр просвіту матки та зменшення вагінальних виділень. Лікування припиняють після всіх виділень припинився, а просвіт повернувся до свого нормального стану діаметр. Додаткове лікування аглепристоном може знадобитися день 15 і іноді на 30 день. Як аглепристон не має прямої утеротонічної дії і до для покращення результатів ми також рекомендуємо введення дуже низьких доз простагландинів (клопростенол 1  $\mu$ g/kg, SC) з 3-7 днів.

Клінічно для сук з метритом або відкритою піометрою, ін'єкції аглепристону спричиняють поступове збільшення вагінальні виділення протягом 2-7 днів. Потім вагінальні виділення переходять від гнійного до

слизового і, нарешті, серозного і при цьому кількість зменшується. Остання ознака через 2–4 тижні після першого введення аглепристону сука очищає область вульви. Для суки із закритою піометрою, розкриттям шийки матки викликає велику кількість гнійних виділень, що є пов'язане з негайним покращенням загального стану та, у більшості випадків, з підвищенням апетиту.

Ефективність (Fieni 2006) для сук з метритом (гнійна інфекція матки не виявлена).

У всіх сук із закритою піометрою дві перші дози аглепристону, викликаного розкриттям шийки матки (18/18). Середній час до розкриття шийки матки становив 25,8 12,3 год. Найкоротший час був через 4 години після першого введення аглепристону, і жодної з сук показало розкриття шийки матки через 48 год. Ці результати продемонструвати, що операція більше не є єдиною можливою лікуванням закритої піометри.

Для сук з відкритою або закритою піометрою доплікування клопростенолом з 3–7 дня покращило загальний показник успіху на 90-й день до 84% (27/32) з клопростенолом проти 60% (12/20) лише з аглепристоном.

Одужання відбувалося швидше у сук, які отримували додаткове лікування клопростенолом, 22% (3/20).

Ефективність лікування залежала від клінічної картини презентація. Для сук, які лікуються клопростенолом і аглепристону, хоча показник успіху на 14 день був дуже низький для сук із закритою піометрою (2/11, тобто 18%) порівняно з особами з відкритою піометрою (10/21 тобто 48%), швидкість одужання на 90 день була вищою для закрити піометра з 90% успішності 9/10) порівняно з 80% (17/21) для сук з відкритою піометрою. Ця різниця також спостерігалася у сук, які отримували лікування тільки аглепристоном.

З 67 сук, які отримували лікування, 17 мали прогестерон плазми концентрації нижче 3,18 нМ. Лікування пройшло успішно у всіх сук з низькою концентрацією прогестерону крім двох сук з відкритою піометрою.

Побічні ефекти не було описано, щоб аглепристон індукував системну дію побічні ефекти при застосуванні для лікування піометри (Fieni та ін. 2001a). Прийом низьких доз клопростенолу (1 Іг/кг) не викликає побічних ефектів для здоров'я тварин.

Для сук, оброблених клопростенолом і аглепристоном для інфекційних захворювань матки захворювання, 44% (14/32) не мали побічних ефектів. Для інших, блювота була побічним ефектом, який найчастіше спостерігався, і це був сильний лише у шести сук. Таку частоту побічних ефектів можна пояснити поганим загальним станом тварин.

Через 1 рік після лікування спостерігали частоту рецидивів піометрії при наступних тічках у 18,9% що подібно до результатів інших досліджень (Gobello та ін. 2003; Юрка та ін. 2010).

Середній вік сук становив 8 років, що міг пояснити рецидив піометри через 2 роки. Деякі з них були успішно проліковані знову за допомогою того ж самого протоколу.

Найкращим способом керувати племінними суками – це спарювати їх на наступному забігу, по-перше, тому що після лікування аглепристоном, плодючість і плідність були нормальними або навіть вищими (особистості спостереження), і по-друге, тому що вагітність запобігає розвитку піометри.

#### *Схема лікування ендометриту:*

вранці на 1,3,5,7 добу – емульсія молозива та еритроміцину у дозі 5–20 мл ( в залежності від ваги тіла тварини) і на 1,3,5 добу по 0.1–0.3 мл 1% розчину синестеролу;

увечері на 2,4,6 добу пітуїтрин у дозі 0.25–0.5 мл з активністю 10 ОД в 1 мл.

Дисфункціональну маткову кровотечу лікують шляхом 1–2-разової ін'єкції ГК.

При тривалому перебігу хвороби, особливо у тварин з ознаками облісіння або пігментації шкіри, консервативне лікування є неефективним. Якщо навіть виділення зі статевих органів припиняються, то в більшості випадків через деякий час вони з'являються знову, тому зазвичай застосовують оваріогістеректомію.

Враховуючи, що розвиток кістозної гранулярної гіперплазії ендометрію та ендометриту пов'язаний з підвищенням рівня естрогенів у крові, призначають препарати, що гальмують овуляцію. Краще, протягом 4–6 місяців, застосовувати норколут по 2,5–5 .

Хронічний гіперестрогенізм може призвести до пошкодження кісткового мозку і, як наслідок, до арегеногаторної анемії, тромбоцитопенії та лейкопенії, так що може знадобитися переливання крові. На завершення можна сказати, що сам по собі аглепристон може бути ефективним і безпечним для лікування метриту та індукції шийки матки відкриття при закритій піометрі.

Поєднання каменю аглепрі та клопростенолу було ефективним у лікування відкритої та закритої піометри тим не менше, важливий ретельний відбір випадків, а сукам з гепаторенальним лікуванням протипоказано лікування недостатність або перитоніт; клінічні параметри повинні бути ретельним моніторингом терапії всього лікування.

## 2. ВЛАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

### 2.1. Матеріали і методи досліджень.

Дослідження проведені в період з 2020–2022 роках на 43 собаках різних порід віком від 9 до 10 років.

#### Таблиця 2.1.1 – Прикладний протокол анестезії для проведення оваріогістероектомії

<p>Приклад премедикації:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- ацепромазин 0,03–0,05 мг/кг, транквілізуюча дія;</li> <li>- діазепам <math>\leq 0,5</math> мг/кг, транквілізуюча дія та м'язева релаксація;</li> <li>- атропін 0,045–0,1 мг/кг або глікопіролат 0,01 мг/кг.</li> </ul>
<p>1. Загальна анестезія без премедикації:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- барбітурати швидкої дії <math>&lt; 8</math> мг/кг;</li> <li>- кетамін 1 мг/кг внутрішньовенно;</li> <li>- пропофол 6–7 мг/кг.</li> </ul>
<p>2. Загальна анестезія з премедикацією:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- саффан 3–18 мг/кг;</li> <li>- барбітурати швидкої дії <math>&lt; 8</math> мг/кг;</li> <li>- кетамін 1 мг/кг внутрішньовенно.</li> </ul> <p>Підтримка загальної анестезії інгаляцією летких сполук, таких як ізофлуран, галотан. Відкладання операції до виведення препаратів</p>
<p>3. Люмбо-сакральна епідуральна анестезія:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- лідокаїн 2% 0,2 мл/кг, ін'єкція в епідуральний простір, часто потребує премедикації.</li> </ul>
<p>4. Дисоціативна анестезія в комбінації:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- медетомідин 70–100 мг/кг;</li> <li>- кетамін 5 мг/кг.</li> </ul>

### ***2.1.1. Методики досліджень***

Ендометрит, мукометру, гематометру, гідрометру і піометру визначали за характером вмісту, присутнього в порожнині матки.

Діагноз та диференційний діагноз захворювань матки у собак проводили і уточнювали за допомогою ультразвукового дослідження (УЗД).

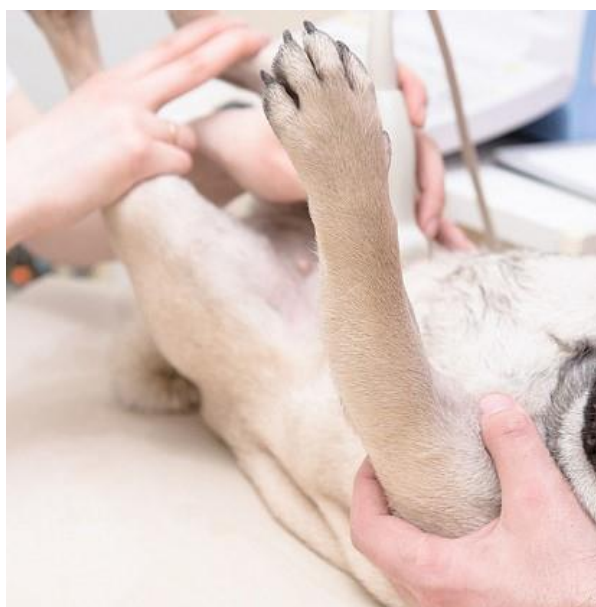
Диференційна діагностика хвороб матки у собак часто ускладнюється з причин відсутності специфічних ознак і симптомів. Спільним для усіх захворювань є спрага, пригнічення тварин, відмова від корму, періодичне блювання, часте сечовипускання, підвищення температури тіла, виділення патологічного ексудату зі статевої щілини.

Внаслідок цього діагноз ставиться несвоєчасно, а хвороба набуває тривалого хронічного перебігу.

#### ***Техніка ультразвукового дослідження матки.***

Собак фіксували в лежачому бічному або дорзальному положенні. Дослідження проводили через бокову чи вентральну черевну стінку.

Ділянка для дослідження підготовлювали звичайним способом – видалення шерсті і змащення гелем.



**Фото 2.1.1 Проведення УЗД матки у собаки**

Зразки крові для лабораторного дослідження відбирали із вени передпліччя або стегна перед вливанням у них лікарських розчинів.

Лабораторне дослідження відібраних зразків крові у хворих на запальні процеси у матці собак проводили за загальноприйнятими методиками.

## 2.2. Характеристика клініки ветеринарної медицини.

Ветеринарна клініка «ВетСервіс» розташована за адресою проспект Богдана Хмельницького, 58 в ізольованому від житлових комплексів багатопверховому будинку, який використовується як виставковий зал, має подвір'я та лікарню. Клініка працює цілодобово, але прийоми – з 8:00 до 21:00.



Фото 2.2.1 Вхід у ветеринарну клініку



Ветеринарна клініка має деяку кількість кімнат:

- 1) Реєстраційна
- 2) Кімната для очікування (приймальня, комп'ютер та документація, а також: журнал прийому хворих тварин, журнал для записів прийому, журнал техніки безпеки та книга догляду та пропозицій, де можна придбати продукти харчування, бинти, вітаміни та лікарські засоби для своїх домашніх улюбленців) .



**Фото 2.2.2 Зала для очікування**

Маніпуляційний кабінет, де є стіл для маніпуляцій із закритими полицями для зберігання ліків і перев'язувальних засобів, термометр, шприци, лампа Вудса, отоскоп, ларингоскоп, стіл з перфузорами для внутрішньовенних інфузій. Також є міні-лабораторія з центрифугою, мікроскопом з реагентами, холодильником, напіваавтоматичним аналізатором та експрес-тестами на різні захворювання.

Операційна, де є операційний стіл, лампи, стіл для інструментів, шафи для зберігання хірургічних інструментів та матеріалів для операції, електрокоагулятори, стерилізатори тощо, набір офтальмологічних та

ортопедичних інструментів, пульсоксиметр, стетоскоп, перфузор, інтубаційний набір, кисневий балон.

Стационарне відділення (де після операції тварини зможуть відпочити після операції під наглядом лікарів, якщо потрібна інтенсивна терапія при різних захворюваннях, а також у випадках, коли власники не мають можливості самостійно виконувати вказівки лікарів і доглядати за хворими тваринами) Обладнана спеціальними вольєрами для тварин та шафами для зберігання ліків, кисневою камерою, перфузорами, перев'язочними матеріалами, пелюшками тощо.



**Фото 2.2.3 Маніпуляційна**

Побутові кімнати (приміщення з гарячою та холодною водою, туалетом, кухнею, кімнатою для персоналу та обслуговуванням приладдям для вигрібної ями клініки)

Кухня (мікрохолодильник, кулер, холодильник, стіл і шафа для збору посуду та продуктів).

Всі місця можна добре освітлювати, ніби перестраховатися за допомогою просторих вікон і світильників на стелі. Опалення клініки автономне, в умовах підвищеної температури температура становила 22-25°C, а вологість 50-70%, що відповідає встановленим нормам.

Підлога клініки покрита лінолеумом для зручності прибирання. Стіни обшиваються панелями, які можна мити, що також зручно для прибирання. Проводяться протиепізоотичні та санітарно-гігієнічні заходи, які включають: закупівлю ветеринарних препаратів, організацію щоденного прибирання та дезінфекції приміщень, дезінфекцію проводять згідно з графіком, кварцування приміщень за графіком, записано в журналі Vet 10.

### **2.3. Результати власних досліджень і їх аналіз.**

#### **2.3.1. Поширення патології матки у собак**

З накопиченням матеріалу вдалось вичленити групу тварин з прихованими симптомами ендометриту чи піометри (табл 2.3.1.1), у яких діагноз підтверджувався в процесі спостереження і лікування. У частини тварин діагноз на ендометрит ставили за результатами лабораторного дослідження крові. У всіх хворих досліджували виділення із статевої щілини.

Вивчали також розповсюдження хвороб матки у собак (ендометрит, піометра, мукометра, гематометра, гідрометра та кістозна гіперплазія ендометрію).

З даних таблиці 2.3.1.1 бачимо, що за період проведення досліджень у собак реєструвалась така патологія як: патологічні роди – у 27,9%, післяродовий ендометрит – у 9,3%, хронічний ендометрит – у 18,6%, піометра, мукометра, гематометра, гідрометра – у 25,6%, кістозна гіперплазія ендометрію – у 16,3%, новоутворення – у 2,3% тварин.

Таблиця 2.3.1.1.

**Класифікація акушерсько-гінекологічних захворювань собак  
(зведені дані на 43 тварини)**

Діагноз	Діагноз		
	клінічний	лабораторний	при лапаротомії
дистоція родів	12	-	-
післяродовий ендометрит	4	-	2
хронічний ендометрит	8	5	8
піометра, мукометра, гематометра, гідрометра	11	5	11
піометра-кістозна гіперплазія ендометрію	-	-	7
новоутворення ускладнене ендометритом	-	2	1

Із запаленнями матки до клініки ветеринарної медицини звернулось усього 23 (53,5%) собак. З них з післяродовим ендометритом – 4 (17,4%), хронічним ендометритом – 8 (34,8%), з піометрою – 7 (30,4), мукометрою – 2 (8,7), гематометрою – 1 (4,3), гідрометрою – 1 (4,3) (рис. 2.2.1.1).

З рисунка 2.2.1.1. видно, що найвищий відсоток (34,8%) з патологій матки у собак припадав на захворюваність хронічним ендометритом.



### 2.3.2. Діагностика та диференційна діагностика хвороб матки у собак

Діагностику хвороб матки у собак проводили загальними клінічними методами з додатковим використанням сонографічного дослідження.

Проведеними нами сонографічними дослідженнями встановлено, що за умов піометри у собак матка збільшена з звивистими трубчастими рогами, заповненими анехогенною або ехогенною рідиною, і в цьому випадку часто відзначається її повільні рухи. За піометри, мукометри і гідрометри, стінки матки тонкі. Візуалізується ехогенна за піометри чи мукометри або анехогенна рідина за гідрометри. У неплідних здорових собак роги матки розміщені краніально по відношенню до сечового міхура і мають вигляд однорідної тканини середньої ехогенності.

Запаленню ендометрія властиво збільшення діаметру тіла і рогів матки. Порожнина матки у собак за умов ендометриту незначно розширена або зовсім не візуалізується (фото 2.3.2.1.).

Роги матки, розміщені краніально по відношенню до біфуркації й часто залишаються непоміченими. За хронічного перебігу стінка матки

потовщена, в її порожнині виявляється ехонегативний вміст. В деяких хворих ендометритом собак стінка матки мала неоднорідну ехогенність – була гіпоехогенною з включеннями підвищеної ехощільності.

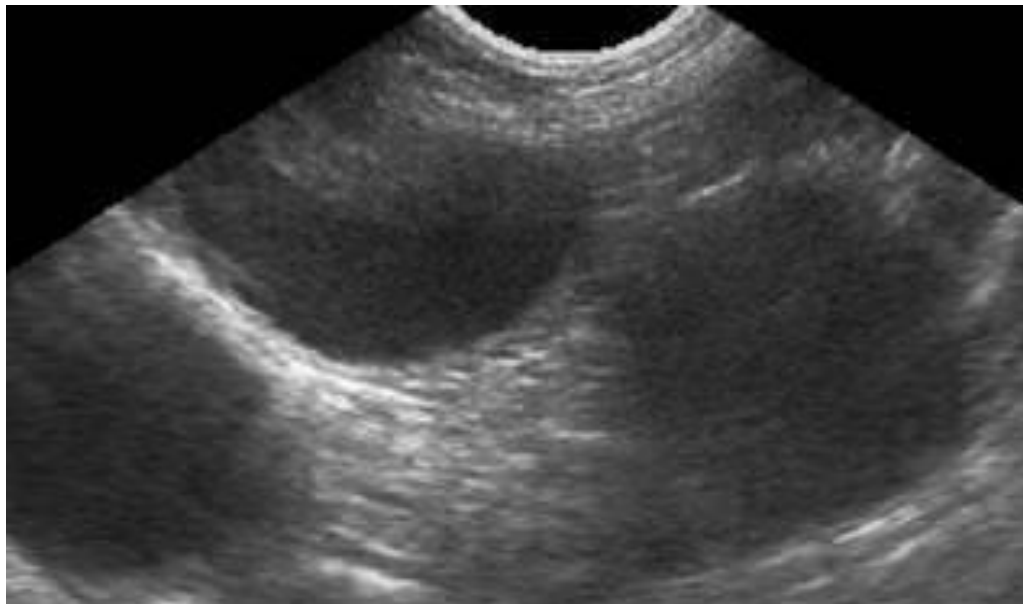


**Фото 2.3.2.1. Сонографічна картина за ендометриту у собаки**

При піометрії роги матки розширені і потовщені. Порожнина матки також розширена із різним ступенем розширення рогів. Стінка матки візуалізується як ехогенна лінія, а порожнина рогів заповнена анехогенним вмістом (фото 2.3.2.2.) При ультразвуковому дослідженні виявляються ампулоподібні розширення матки у вигляді сірих утворень з нерівними контурами. Такі утворення ідентифікують поміж дорзальною стінкою сечового міхура й товстим кишечником. У деяких хворих собак діагностувались дрібні кісти слизової оболонки у розмірі 5–15 мм.

Розвиток піометрії передбачає наявність гнійного ексудату у порожнині рогів матки із залученням бактерійної мікрофлори.

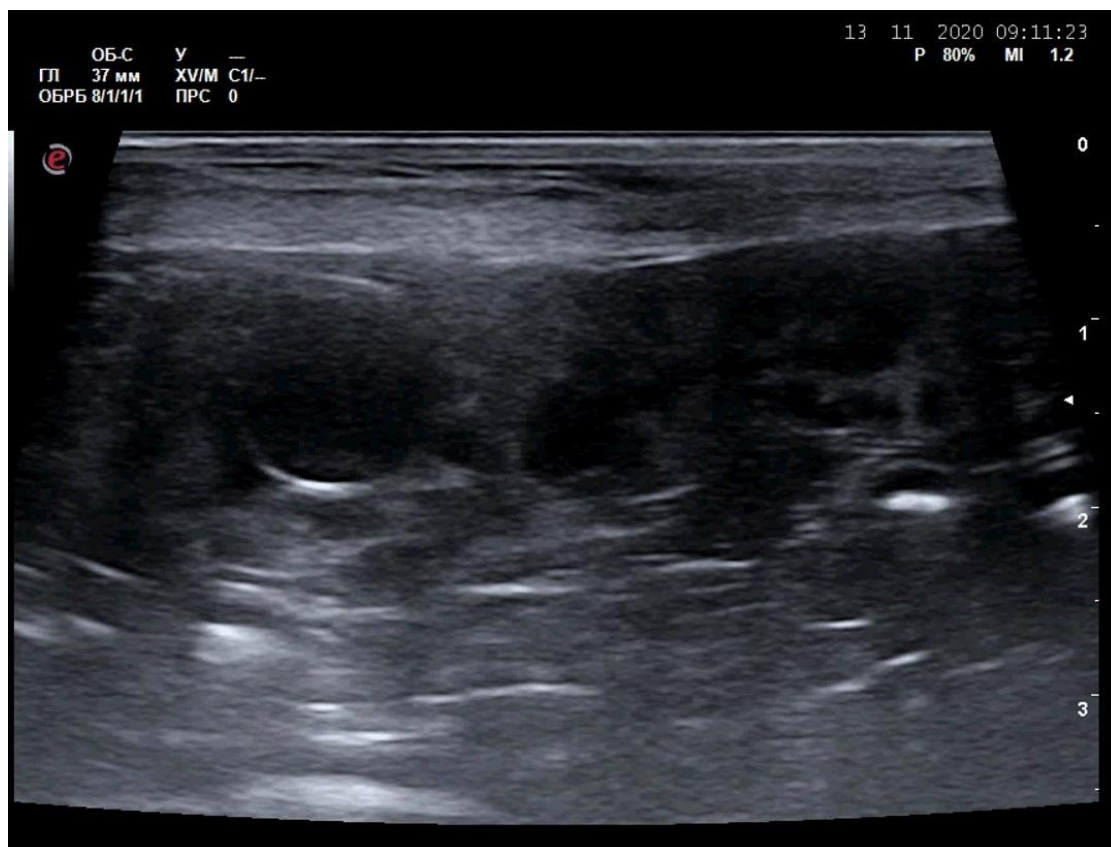
Кістозна гіперплазія ендометрію матки реєструвалася у собак середнього віку і обумовлювала неплідність внаслідок порушення імплантації, а також мукометру (фото 2.3.2.4) та піометру.



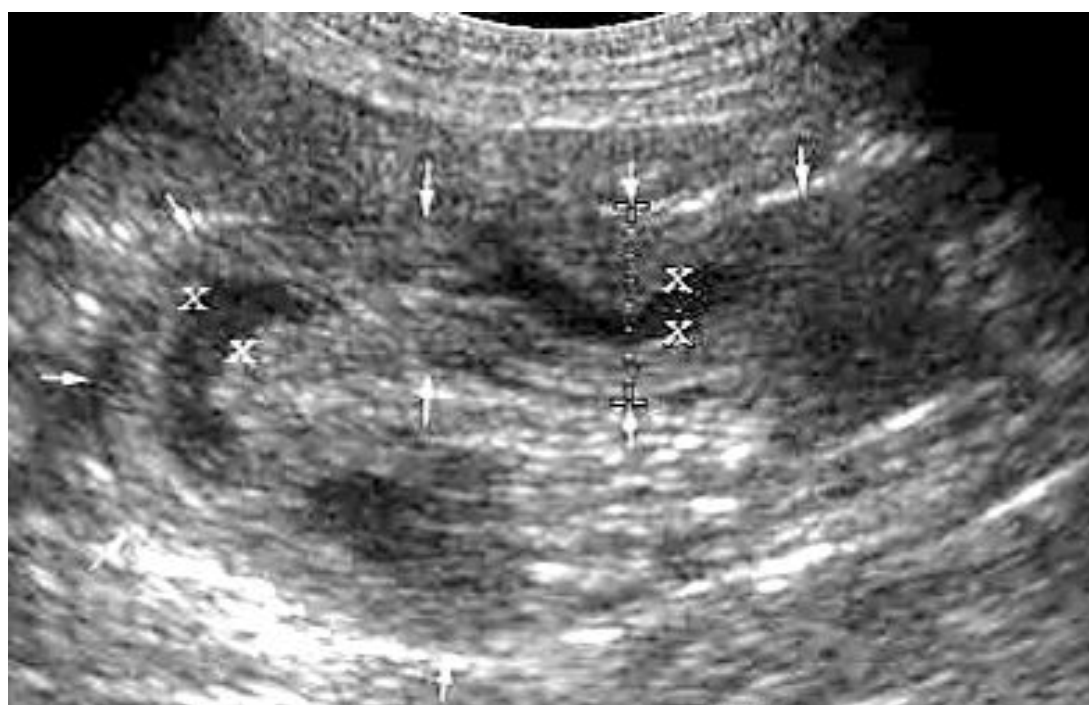
**Фото 2.3.2.2. Піометра у собаки (у порожнині рогів матки візуалізується анехогенний вміст)**



**Фото 2.3.2.3 Гіперплазія ендометрію**



**Фото 2.3.2.4 Ознаки гіперплазії ендометрію матки у собаки**



**Фото 2.3.2.5 Мукометра. Сонограма рогу матки собаки.**



На нашу думку, тривала гіперплазія ендометрію з накопиченням патологічного ексудату у матці в комплексі з бактерійною колонізацією матки у фазі еструсу є причинами розвитку піометри.

Ознаки піометри у собак відмічаються найчастіше у лютеїновій фазі, коли шийка матки закрита під впливом прогестерону, а відтік вмісту з її порожнини неможливий.

Запалення матки у собак діагностували на 18–70-ту доби після тічки. Зі слів господарів остання тічка у них перебігала без відхилень від норми. У однієї із хворих собак тічка не мала чітких ознак; в іншому випадку еструс виявився затяжним з виділенням надмірної кількості тічкового слизу.

На підставі зібраних даних анамнезу, клінічного дослідження, УЗД черевної порожнини та лабораторних досліджень у хворих собак (n=43) було підтверджено діагноз на ендометрит, піометру, мукометру з кістозною гіперплазією ендометрію, гідрометру і гематометру.

В окремому випадку зі слів господаря у 8-місячної інтактної собаки за піометри реєструвалися важкі безперервні геморагічні виділення зі статевих органів та анемія. Геморагічні виділення із вульви тривали протягом 5 діб до звернення в клініку ветеринарної медицини. Початкова діагностична оцінка включала УЗД черевної порожнини та рентгенографію.

При УЗД органів черевної порожнини виявлено збільшення матки. Лівий ріг матки збільшений, наповнений ехогенною рідиною. Його діаметр був близько 3 см. Анехогенна кіста та ехогенне утворення були наявні в стінці матки та в порожнині матки відповідно.

Клінічно розрізняли відкриту піометру, коли було відмічено рясні виділення гною із статевої щілини і припухлість петлі, та закриту піометру, при якій виділення відсутні і не відбувається припухання.

Мануально у більшості випадків констатували, що стінка живота була м'якою і можна було виявити роги матки різної величини.



**Фото 2.2.3.1** Ультрасонографічне зображення лівого рогу матки собаки за піометри. Сагітальне зображення лівого рога матки.

Лівий ріг матки збільшений та наповнений ехогенною рідиною, яка виявилася кров'ю (стрілки). У стінці матки візуалізувалася анахогенна кіста (покажчики стрілок). При їх пальпації больова реакція зі сторони тварини не виникала і виділення із статевої щілини не збільшувались. У окремих хворих тварин ніс був сухим, на що теж звертали увагу їх власники.

Характерними ознаками запалення матки у собак є виділення зі статевої щілини – у перші дні захворювання після тички кров'янисто-червоні; пізніше стають каламутними, коричнево-сірими і за хронічного перебігу захворювання – гнійні, густої консистенції жовто-зеленого кольору. За закритої форми піометри, мукометри, гематометри чи гідрометри у собак спостерігається збільшення об'єму живота.

Клінічні ознаки запальних процесів у матці та частота їх прояву у собак наведено у таблиці 2.2.3.1.

Таблиця 2.2.3.1

**Клінічні ознаки ендометриту, піометри, мукометри, гематометри та гідрометри**

Клінічні ознаки	Частота спостережень	
	n=23	%
<b>Виділення зі статевої щілини :</b>		
<i>кров'янисто-червоні;</i>	1	4,3
<i>каламутні, коричнево-сірі;</i>	8	34,8
<i>густі гнійні жовто-зелені</i>	5	21,7
<b>Збільшення об'єму живота</b>	10	43,5
<b>Депресія і в'ялість</b>	4	17,4
<b>Відсутність і зниження апетиту</b>	4	17,4
<b>Спрага</b>	4	17,4
<b>Підвищення загальної температури</b>	4	17,4
<b>Полідипсія і поліурія</b>	7	30,4
<b>Гіпертермія</b>	7	30,4

За піометри у собак відмічали також відмову від корму, спрагу, пригнічення, підвищення загальної температури полідипсію і поліурію.

Таблиця 2.3.3.2

**Динаміка показників загального стану хворих собак протягом 7 днів при симптомокомплексі «ендометрит-піометра»**

Порода	Ранок			Вечір			Виділення з матки
	Т	П	Д	Т	П	Д	
Вівчарка	37,6-38,2	72-76	15-18	39,0-39,2	90-100	20-22	Відсутні
Бультер'єр	38,4-39,0	78-80	18-19	39,3-39,4	92-94	28-20	Незначні
Спанієль	38,1-38,9	76-80	18-20	39,1-39,3	90-94	20-21	Незначні
Резеншнауцер	37,9-38,4	74-78	16-18	39,0-39,4	98-100	20-20	Відсутні
Боксер	38,6-39,0	80-84	19-20	39,1-39,4	98-100	20-22	Відсутні
Норма	37,5-39,0	70-120	14-20				

Клінічні показники загального стану хворих на ендометрит та піометру-кістозну гіперплазію ендометрію тварин за показниками пульсу, дихання і температури тіла вранці протягом тижня коливались у фізіологічних межах, а ввечері реєструвалось незначне їх підвищення (табл. 2.3.3.2).

При уважному огляді слизових оболонок в окремих випадках виявляли незначну анемічність кон'юнктиви, особливо навколо лімба, синюшний відтінок слизових оболонок носової порожнини і присінку піхви.

Клінічно у собак піометра проявлялася відсутністю апетиту, депресією, полідипсією, в'ялістю, збільшенням об'ємом живота і за

відкритої форми патологічними виділеннями із статевої щілини. Симптоми піометри класифікуються за станом шийки матки.



**Фото 2.3.3.2. Матка собаки за симптомокомплексу ендометрит-піометра-кістозна гіперплазія ендометрію**

Гематометра (фото 2.3.3.3), при якій у матці міститься геморагічна рідина, зустрічалася рідко.

Із клінічних ознак (табл. 2.3.3.1) піометри (гематометри, мукометри) найбільш проявляється синдром поліурії-полідипсії; а найбільш специфічними при закритій формі піометри – є припухання петлі та патологічні виділення із статевої щілини.

Дослідження крові важливе, оскільки саме вона доставляє клітинам необхідні речовини і забирає від них продукти метаболізму. Тому склад крові свідчить про фізіологічні чи патологічні процеси, що відбуваються в організмі.

Нами було встановлено деякі зміни біохімічних показників за піометри у собак. За умов піометри у крові знижується рівень альбумінів (17 г/л) та значно підвищується показник АСТ (110 од/л) (табл. 2.3.3.3).



**Фото 2.3.3.3. Геморагічні виділення з петлі собаки**



**Фото 2.3.3.4 Припухання та виділення із петлі собаки**



**Фото 2.3.3.5 Припухання соромітних губ у собаки**

**Собака Зайка (піометра)**

**Таблиця 2.3.3.3**

**Біохімічні показники крові собаки за умов піометри**

<b>Показник</b>	<b>Результат</b>	<b>Норма</b>
Білок загальний, г/л	68	40–73
Альбуміни, г/л	17	26–37
Глюкоза, <u>ммоль/л</u>	3,25	2,94–6,49
АСТ, од/л	110	10–62
АЛТ, од/л	59	10–94
Лактат	3,0	0,5–2,0
<u>Креатинин, мкмоль/л</u>	107	44,2–123,7
<u>Сечовина, ммоль/л</u>	5,0	3,5–11,4

Проведеними дослідженнями нами встановлено, що вміст гемоглобіну в крові при піометрі знаходився на верхній межі норми і становив 140 г/л, тобто (табл. 2.3.3.4).

Таблиця 2.3.3.4

## Гематологічні показники крові собаки за піометри

Показники	Нормативни показник для собаки,	Результат за піометри
Гемоглобін, г/л	100–140	140
Еритроцити, $10^9$ /мкл	5–8	6,0
Лейкоцити, $10^3$ /мкл	6–16	14,4
Тромбоцити, $10^3$ /мкл	160–430	160
ШОЕ, мм/год	0–22	100
Нейтрофіли:		
С ( $10^3$ /мкл)	3,0–11,5	9,5
П ( $10^3$ /мкл)	0,0–0,3	2,0
ЛФ ( $10^3$ /мкл)	1,0–5,0	1,7
Мон ( $10^3$ /мкл)	0,0–5,0	1,2
Е ( $10^3$ /мкл)	0,1–1,2	0
Б ( $10^3$ /мкл)	0,0–0,0	0

У хворих піометрою собак значне відхилення по відношенню до норми має показник швидкості осідання еритроцитів ШОЕ (100 мм/год).

Швидкість зсідання еритроцитів – важливий клінічний показник, що дає можливість оцінити фізико-хімічні властивості крові.

Встановлено також значне підвищення по відношенню до норми показника паличкоядерних нейтрофілів ( $2,0 \times 10^3$ /мкл – 0,0–0,3).



#### **2.3.4. Ефективність консервативного та оперативного лікування собак із запальними процесами у матці та кістозній гіперплазії ендометрію**

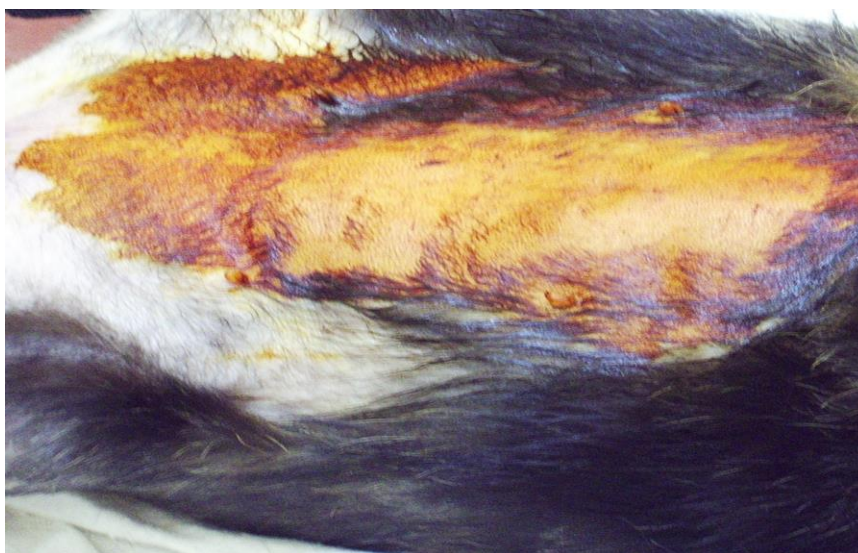
*Консервативне лікування.* Принципи лікування хворих ендометритом свійських тварин взагалі однакові і передбачають використання етіотропної, патогенетичної терапії, застосування антибіотиків й сульфаніламідів, нейротропних, гормональних, тканинних та серцевих препаратів. Їх застосовують парентерально, ентерально і в порожнину матки. На відміну від сільськогосподарських тварин, при лікуванні яких на першому місці майже завжди основною вимогою є економічна доцільність, лікування домашніх м'ясоїдних кімнатних тварин, котів і собак, має метою досягнення, як кінцевого результату,виліковування тобто подібно так, як і у людини. З врахуванням цього і застосовуються такі ж лікарські засоби як і у гуманній гінекології.

Одночасно з покращенням годівлі хворим призначали підшкірні або внутрішньом'язеві ін'єкції окситоцину, гіфотоцину або мамофізину у дозі 2,5–10 ОД, розчини прозерину, пахикарпіну, прегнатолау, ерготолу, ергометрину та інші препарати, що сприяють відновленню і посиленню скорочувальної здатності м'язів матки. Їх вводили 1–2 рази на добу на протязі 3–5 діб. З метою підвищення чутливості матки до окситоцину і подібних йому за дією препаратів, внутрішньом'язево одночасно застосовують естрогенні речовини. Добрий ефект має введення 2%-вого масляного розчину синестролу у дозі 0,3–0,5 мл 2 рази на добу з інтервалом 24 години 2–3 дні поспіль. Ліки пролонгованої дії левоеритроциклін і левотетрасульфін у порожнину матки вводили 1 раз через 3–5 діб. Антибіотикотерапію продовжували не менше 4–7 діб, поєднуючи з пероральним застосуванням сумісних сульфаніламідних речовин.

З метою проведення консервативного лікування хворих ендометритом та відкритою піометрою собак нами було застосовано антибіотикотерапію, інфузійні розчини, вітаміни; внутрішньовагінально вводили гінобіотик.

**Оперативне лікування.** Оперативне втручання здійснювали по білій лінії або парамедіанно за загальноприйнятою методикою – на зв'язки та судини яєчників, роги ішийку матки накладали лігатури із шовку.

При лапаротомії матки збільшені та заповнені патологічним ексудатом; були присутні ознаки крововиливу.



**Фото 2.3.4.1. Обробка операційного поля за методом Філончикова**



**Фото 2.3.4.2. Розсікання поверхневих тканин черева по білій лінії**



**Фото 2.3.4.3. Розсікання очеревини**



**Фото 2.3.4.4. Виведення матки назовні через операційну рану**



**Фото 2.3.4.5. Накладання лігатури**



**Фото 2.3.4.6 Накладання зажиму на тіло матки**



**Фото 2.3.4.7 Накладання лігатур на шийку матки**



**Фото 2.3.4.8 Накладання вузловатого шову на шкіру**



**Фото 2.3.4.9 Пов'язка для перешкодження передчасного зняття швів собакою.**

Після операції при розтині стінок рогів матки, було виявлено скупчення тромбів. Ендометрій містив кров та згустки крові та мав кістозний вигляд. Крім того, в порожнині матки скупчився густий жовтуватий гній. Діаметр рогу матки становив приблизно 3 см, він був заповнений кістою, гноєм та згустками крові.

У розі матки було виявлено кісту. Макроскопічні дані виявили остаточний діагноз комплексу кістозної гіперплазії ендометрію-піометри з сильною кровотечею й гематометрою.

Ампутовані матки відображені та описані в додатках 1–4.

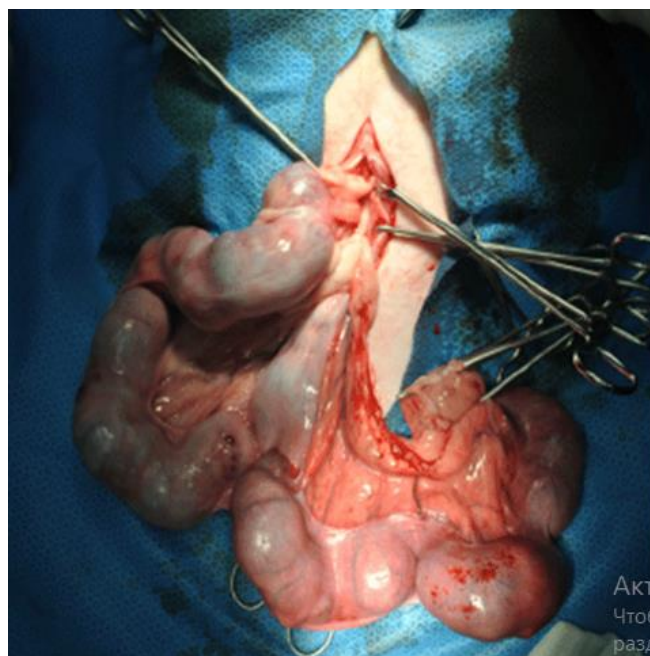
Після аналізу консервативного результату збитків з endometritis і руометра, ми вважаємо, що згідно з цими схемами, це не завжди ефективний і кінцевий результат не досягається (табл. 3.2.4.1).

Це визнано аналітикою записів в журналах прийому собак з хворобами матки.

Ми вважаємо, що поліпшення стану тварин заспокоює їх господарів і будь які маніпуляції припиняються. Але через деякий час, ліковані пацієнти, повертаються на лікування.



**Фото 2.3.4.10** Евентрація рогів матки собаки за піометри з черевної порожнини при лапаротомії



**Фото 2.3.4.11** Евентрація рогів матки собаки за піометри з черевної порожнини при лапаротомії



**Фото 2.3.4.12** Макроскопічне утворення у віддаленій матці. Матка збільшена, діаметр рога матки близько 3 см. У розрізі правої порожнини матки виявлено кісту, гній та згустки крові (стрілка).

І ще одним важливим патогенетичним моментом відновлення захворювання є те, що при хронічному ендометриті виникає гіпертрофія ендометрію, що з часом продовжує прогресувати.

Таблиця 2.3.4.1

**Ефективність консервативного лікування хворих ендометритом та піометрою собак**

Вид тварин	n	Тривалість		Результат лікування	
		захворювання до лікування, діб	лікування, діб	повторно захворіли n	не зверталися повторно
собаки	10	9–15	7–12	8	2

Отже, консервативне лікування хронічного ендометриту в сук у більшості випадків є малоефективним (табл. 2.3.4.1).

При проведенні аналізу затрат на лікування хворих тварин консервативним та оперативним методами ми зробили висновок що консервативне лікування є більш коштовним ніж оперативне. З вісімнадцяти тварин яких лікували консервативним способом дванадцять надходили на повторне лікування, і їх лікували оперативним шляхом.

Всім тваринам після видалення матки з профілактичною метою застосовували лікарські препарати. Ускладнення після їх застосування виникало тільки у тих тварин, яким культю матки вшивали у рану черевної стінки і припікали культю спиртовим розчином йоду, залишаючи її у черевній порожнині.

На нашу думку вшивання культі у рану черевної стінки викликає роздратування рани і тварини в окремих випадках вилизують і розгризають рану, що супроводжуються зянням і нагноєнням.

Припікання культі спиртовим розчином йоду викликає роздратування парієтального листка очеревини з наступним розвитком запального процесу яке може перейти в перитоніт.

## **2.4. Розрахунок економічної ефективності**

**Симптомокомплекс ендометрит-піометра** – запалення слизової оболонки матки з накопиченням в її порожнині великої кількості гною. Дане захворювання останнім часом зустрічається дуже часто і завдає великих збитків власникам тварин, які виражаються в недоотриманні приплоду від породистих кішок, а також смерті тварин. Найчастіше зустрічається захворювання у тварин віком від 4 до 6 років. За власними дослідженнями встановлено, що оперативне лікування є ефективним і дає можливість зберегти життя тварині.



Діагностика даного захворювання передбачає застосування загального та біохімічного дослідження крові, ультразвукове дослідження органів черевної порожнини.

Таблиця 2.4.1

Найменування послуги	Вартість на одну тварину, грн.
1. Загальний та біохімічний аналіз крові	$(10 \times 560) + (10 \times 160) = 7200$
2. Ультразвукове дослідження	$43 \times 250 = 10750$ грн
<b>Всього вартість діагностики</b>	<b>17950,0</b>

Враховуючи що більшість років для точного встановлення діагнозу на ендометрит, піометру, кістозну гіперплазію ендометрію тваринам проводили діагностичну лапаротомію, яка несе досить великий ризик для здоров'я тварини, що включає введення внутрішньовенного наркозу, підсилений догляд в післяопераційний період за твариною тощо. Нами було прораховано витрати на діагностичну лапаротомію та оваріогістероектомію на одну тварину (таблиця 2.4.2 і 2.4.3).

Таблиця 2.4.2

**Затрати на діагностичну лапаротомію та консервативного лікування на одну тварину**

Найменування препаратів та послуг	Кількість	Ціна за 1шт, грн
Клінічний огляд тварини	1 тварина	50,0
Ін'єкції внутрішньом'язові	10 шт	$20,0 \times 10 = 200,0$
Ін'єкції внутрішньовенні	1 шт	50,0
<b>Препарати:</b>		
Пропофол	1 мл	21,80

Седазін	1 мл	30,03
Атропін	1 мл	3,90
Натрій хлорид 0,9% 200,0 мл	1 фл	21,70
Система ПР	1 шт	9,30
Катетер переферичний	1 шт	27,0
Шприц 20 мл	1 шт	7,05
Гамавіт	2 мл	21,0 x 2 = 42,0
Цефалексина моногідрат 15%	1,0 мл	15,50
Катозал	1,0 мл	35,0
Розчин Рінгера-Локка	10–50 мл	87,0
5% розчин глюкози	20–50 мл	40,60
40% розчину уротропіну	2–5 мл	46,0
Кордіамін	0,5–2	41,65
Марлеві серветки	15 шт	15,0
Шприц – 2 мл	22 шт	1,38x22 = 30,36
Шприц – 5 мл	1 шт	2,0
Бинт 5x10 см	1 шт	12,50
<b>Усього</b>		<b>788,39</b>

**Таблиця 2.4.3. Витрати на препарати для проведення оваріогістеректомії та післяопераційного періоду (n=10)**

Препарат	Вартість, грн	Кількість	Усього, грн
Оваріогістероектомія	500	10	5000,0
Стерофундін ISO розчин для інфузій 500 мл конт. №10	309	4	1236,0
Цефтріаксон-Дарниця пор. д/р-ну д/ін. 1 г фл.	14,30	13	185,90
Розчин Новокаїну, 0,25 – 0,5%	3,50	26	91,0
Метронідазол (Metronidazol)	81	1	81,0
Медетомедин	4000	1	4000,0
Натрію хлориду, 0,9%	15	5	75,0
Розчин Люголя	12,40	5	62,0
Мелвет	23,40	1	23,10
<b>Усього:</b>			<b>10754,0</b>

### **3. ОХОРОНА ПРАЦІ У ВЕТЕРИНАРНІЙ МЕДИЦИНІ**

#### **3.1 Аналіз стану охорони праці у клініці ветеринарної медицини «ВетСервіс» міста Дніпро**

Охорона праці — це система правових, соціальних, економічних, організаційно-технічних заходів до збереження здоров'я та працездатності людей. Правовою основою законодавства про охорону продуктів споживання є Конституція України, Кодекс законів України про харчі, Закони України «Про охорону харчових продуктів», «Про ветеринарну медицину», «Про пожежну безпеку», «Про санітарно-епідеміологічне забезпечення». Благополуччя населення», «Про народну освіту» відповідальність державного соціального страхування на випадок нещасного випадку лягає на причини професійних захворювань, ніби вони тягнуть за собою втрату практичності» та прийняті для них нормативні документи [6, 9].

Головним законодавчим документом у сфері охорони праці є Закон України «Про охорону праці», який впроваджений на всі підприємства, установи та організації незалежно від форми власності та типу діяльності, на всіх осіб, які працюють та залучені до співробітництва на підприємствах. Комплексна турбота про здоров'я людини, реалізація активної соціальної політики стає важливою проблемою для власників та керівників підприємств. Покращення умов та охорони праці, забезпечення безпеки, ліквідація професійних захворювань та виробничого травматизму стає одним із важливих кроків покращення матеріально-культурного рівня життя людей [13, 28, 38].

Відповідно до Закону України «Про охорону практики» навчання з організації практики має здійснюватися на підприємствах усіх повноважень незалежно від характеру та рівня безпеки організації. Без цього навчання працівник не може мати доступ до роботи. Призначені законом практичні працівники зобов'язані знати та узгоджувати

можливості нормативних актів з охорони праці, розробки знарядь праці, встановлення правил використання інших засобів охорони, засобів колективного та індивідуального захисту; дотримуватися правил з охороною роботи, переведенням за контрактом і є внутрішній трудовий розпорядок підприємства; проходження в установленому порядку цільового та періодичного медичного обстеження; спільна робота з керівником довідкової організації недбалих практик, особливо частиною проведених візитів було використання якихось випадкових ситуацій, які створюють загрозу для працівників.

Навчання та інструктаж із прийомів захисту харчових продуктів є корисними за допомогою практиків у процесах їх трудової діяльності. Відповідальність за організацію навчання та переобладнання, як відомо із захисту практики на підприємстві, покладено на його керівника. Контроль за підготовкою та періодичністю перепрокладки, знання про харчування захисту практики встановлює директор підприємства.

Робочий час на підприємстві регулюється Кодексом законів про працю України. Норми робочого часу визначають тривалість щоденної роботи, скорочену тривалість, порядок роботи напередодні святкових, вихідних і неробочих днів, роботу в нічний час, початок і закінчення роботи, поділ робочого часу на дві частини [22].

Працівники, що винні в порушенні або невиконанні зобов'язань за колективним договором, несуть матеріальну відповідальність (може бути накладено штраф) та дисциплінарну відповідальність з можливим відстороненням від посади [13].

Керівник підприємства здійснює планування заходів щодо охорони праці й несе відповідальність за дотримання вимог у межах покладених на нього завдань та функціональних обов'язків згідно з чинним законодавством України.

Фінансування заходів з охорони праці згідно ст. 19 Закону України «Про охорону праці» здійснюється роботодавцем. Витрати на охорону праці становлять не менше 0,5% від суми наданих послуг.

Лікувально-профілактичне обслуговування працівників регулює стаття 17 Закону України «Про охорону праці», усі робітники проходять попередні (під час прийняття на роботу) і періодичні (протягом трудової діяльності) медичні огляди. Періодичні огляди проводяться кожен рік. Без проходження медичного огляду працівники до роботи не допускаються.

### **3.2. Аналіз небезпечних та шкідливих виробничих факторів**

Приміщення ветеринарної клініки «ВетСервіс» відповідають ветеринарно-санітарним вимогам. Підлога вкрита кафелем, стіни пофарбовані водостійкою фарбою, що дозволяє проводити їх миття та дезінфекцію. Вологе прибирання у відділах клініки проводиться 2 рази на день. Після кожного прийому хворих тварин маніпуляційний стіл обробляється дезінфікуючим розчином, а при виявленні або підозрі на інфекційні захворювання проводиться кварцювання приміщень. В кінці кожного робочого дня проводиться дезінфекція.

У відділеннях ветклініки завжди підтримуються комфортні умови мікроклімату, присутня штучна вентиляція, освітлення природне, його рівень відповідає нормативним показникам.

Вакцини, медикаменти, деззасоби, реактиви зберігаються у холодильнику в спеціально відведеному приміщенні.

В лікарні є побутові приміщення, які також підтримуються в належному ветеринарно-санітарному стані, за їх чистоту несе відповідальність персонал клініки. Також лікарі слідкують і несуть відповідальність за чистотою особистого спецодягу.

Співробітникам видається необхідний інвентар для роботи та інструменти згідно діючих норм; є кімната відпочинку для працівників,

роздягальня, розроблено план евакуації людей, тварин і матеріальних цінностей на випадок пожеж або непередбачуваних ситуацій.

На базі клініки створені усі необхідні умови для огляду тварин, проведення діагностичних, маніпуляційних та оперативних заходів лікування. На клініці підтримується чистота і стерильність при роботі з пацієнтами. До роботи з тваринами допускаються тільки обслуговуючий персонал і зоотехнічні та ветеринарні фахівці. Всі маніпуляції проводяться тільки з добре зафіксованою твариною, щоб вона не змогла поранити лікаря. У роботі лікаря-ветеринара психо-фізіологічні чинники мають велике значення. Робота ветеринарного лікаря дуже відповідальна і напружена.

При роботі із собаками потрібно не забувати, що вони можуть бути причиною травм та переносниками інфекційних і інвазійних захворювань, що є спільними для людини і тварин [13].

Ветеринарний лікар повинен обов'язково дотримуватися правил особистої гігієни:

- завжди працювати тільки у спецодязі (халат та шапочка);
- не торкати руками обличчя та волосся;
- після огляду тварини ретельно вмити руки теплою водою з милом, а за необхідності продезінфікувати їх спиртом.

### **3.3. Пожежна безпека**

Велика увага в клініці приділяється пожежній безпеці. В рамках інструктажів з охорони праці проводяться навчання з проведення протипожежних заходів та загальних правил пожежної безпеки. В клініці є інвентар для гасіння пожеж: вогнегасники, відра, ломи, сокири.

Весь персонал лікарні ветеринарної медицини суворо дотримується правил техніки безпеки, охорони праці та пожежної безпеки.

У ветеринарній клініці «ВетСервіс» суворо діють наступні застереження і заборони з пожежної безпеки:

- не використовуються електрокабелі та проводи з пошкодженою ізоляцією;

- не залишаються під напругою кабелі і проводи з неізольованими струмопровідними жилами;

- не користуються пошкодженими розетками відгалужувальними та з'єднувальними коробками, вимикачами, рубильниками і іншими електроприладами;

- не використовується електроапаратура та прилади за умов, що не відповідають рекомендаціям заводу-виробника;

- не складають горючі матеріали на відстань менше 1 м. над та під електрощита й електричного обладнання;

- не застосовують ролики, вимикачі, штепсельні розетки для підвішування одягу та інших предметів;

- не клеюють ділянки електропроводів папером чи горючими тканинами;

- не використовуються електроустановки, нагрівання поверхні яких під час роботи перевищує температуру навколишнього повітря більш ніж на 40 °С.

В у ветеринарній клініці «ВетСервіс» негайно усуваються усі несправності в електромережі та електроапаратурі, які можуть спричинити коротке замикання, іскріння, неприпустиме нагрівання горючої ізоляції кабелів чи проводів.



## ВИСНОВКИ

1. Попередній діагноз на симптомокомплекс ендометрит-піометра-кістозна гіперплазія ендометрію можна встановити за даними анамнезу та клінічного огляду хворих собак – кінцевий – за результатами сонографічного дослідження (УЗД).

2. Для діагностики і оцінки важкості перебігу запальних процесів у матці доцільно проводити лабораторне дослідження крові враховуючи біохімічні та морфологічні показники.

3. Ендометрит одне з важких захворювань м'ясоїдів. На його долю припадає більше 87% з всієї акушерсько-гінекологічної патології.

4. Сонографія істотно доповнює результати клінічних методів дослідження і дає можливість точної диференційної діагностики структурних змін за патології матки у собак.

5. Піометра – гнійного чи гнійно-геморагічного ексудату (за мукометри – катарально-гнійного; за гідрометри – серозного; за гематометри – крові) характеризується витонченням стінок матки та накопиченням у її порожнині анехогенного вмісту.

6. За хронічного ендометриту відмічається потовщення стінок матки та неоднорідність її ехоструктури.

7. При залозисто-кістозній гіперплазії ендометрію відмічається потовщення внутрішньої оболонки матки, наявність у ній поодиноких чи множинних утворень овальної або округлої форми з ехопозитивною капсулою та ехонегативним вмістом.

8. За умов піометри у крові знижується рівень альбумінів (17 г/л) та значно підвищується показник АСТ; значного відхилення по відношенню до норми набуває показник швидкості зсідання еритроцитів (100 мм/год) та підвищується кількість паличкоядерних нейтрофілів ( $2,0 \times 10^3$ /мкл).

9. При лікуванні комплексу ендометрит-піометра-кістозна гіперплазія ендометрію особливу увагу потрібно приділяти хірургічному втручанню (гістероктомії), яка при правильному виконанні майже не дає ускладнень і економічно вигідна у порівнянні з консервативним лікуванням.

### **ПРОПОЗИЦІЇ ВИРОБНИЦТВУ**

- при виборі лікування тварин хворих на ендометрит або піометру перевагу потрібно віддавати оперативному втручанню, тобто проведенню гістеро, або оваріогістероктомії.

### Список використаної літератури

1. Астраханцев В.И. Болезни собак. – М.: Колос, 1985. – 224 с.
2. Болезни собак // Практическое руководство для ветеринарных врачей / Г.Хонс, Ниманд, Ф.Петер, Сутер.: Пер. с нем. – К.: Урожай, 1999. – 816 с.
3. Болезни собак и кошек / Белов А.Д., Данилов Е.П., Дукур И.И. и др. – 2-е изд. – М.: Колос, 1995. – 386 с.
4. Боль К.Г., Боль Б.К. Основы патологической анатомии домашних животных. – М.: Колос, 1983. – С. 512.
5. Борисевич В.Б. Борисевич Б.В. Болезни собак. – К.: Урожай, 1997. – 280 с.
6. Буракова С. О. Охорона праці в тваринництві. Довідник / С. О.Буракова, М. А. Тим. – Кам'янець-Подільський: ПП Зволейко, 2007. – 188 с.
7. Варганов А.И., Опекунов К.А. Лечение при эндометрите // Ветеринария. – 1983. – №5. – С. 45-46.
8. Величко С.В., Лакатош В.М., Воробченко Л.Е. Практичне використання удосконаленого методу оваріогістероектомії у сук // Проблеми ветеринарного обслуговування дрібних тварин: Зб. Матер. V Міжнар. науково-практич. конф. 18-19 жовтня 2000 р. – Київ, 2000. – С. 67.
9. Войналович О. В. Охорона праці у ветеринарній медицині / О. В. Войналович, Т. О. Білько, Є. І. Марчишина. – К.: Основа, 2016. – 554 с.
10. Гончаров В.П. Справочник по акушерству и гинекологии животных. – М.: Колос, 1991. – 285 с.
11. Железнов Б.И. Хронический неспецифический эндометрит в клинико-морфологическом аспекте // Труды VII Всесоюзн. съезда патанатомов. – Ташкент, 17-20 июня 1971 г. – Ташкент: Медицина, 1983. – С. 148-149.
12. Закон України «Про ветеринарну медицину», 2002. – 43 с.

13. Закон України «Про охорону праці». – К. : Основа, 2017. – 52 с.
14. Закон Украины «О внесении изменений в Закон Украины «Об охране труда» (новая редакция) / Охрана труда - №1 - 2003.
15. Закон Украины «О пожарной безопасности» с изменениями и дополнениями, Внесенными Законами Украины от 5 ноября 1997 года № 618/97-ВР, от 18 ноября 1997 года № 642/97-ВР.
16. Закон Украины «Об обеспечении санитарного и эпидемического благополучия населения» с изменениями и дополнениями, внесенными Законами Украины от 17 декабря 1996 года №607/96-ВР, от 11 июня 1997 года №331/97-ВР, от 18 ноября 1997 года №642/97-ВР, от 30 июня 1999 года №783-ХІV, от 14 декабря 1999 года №1288- ХІV, от 21 декабря 2000 года №2171-ІІІ, от 15 ноября 2001 года № 788-ІІІ.
17. Євтушенко А. Ф. Організація та економіка ветеринарної справи / А. Ф. Євтушенко, М. Т. Радіонов. – К.: Арістей, 2004. – 284 с.
18. Карасев А.Ф., Абрамов С.С. Выращивание и болезни собак. – Минск: Урожай, 1993. – 87 с.
19. Карпов В.А. Акушерство и гинекология домашних животных. – М.: Росагропромиздат, 1999. – 288 с.
20. Карпов В.А. Акушерство и гинекология. В кн. Лечим собаку. «Нива России», 1998. – С. 11-34.
21. Коваленко Л. І. Безпека праці при лікуванні тварин / Л. І. Коваленко, І. В. Перцьовий. – К.: Бібліотека ветеринарної медицини, 1999. – 19 с.
22. Кодекс законів про працю України. – Харків: Одиссей, 2016. – 158 с.
23. Кравченко І. В. Розповсюдження акушерської та гінекологічної патології у самиць м'ясоїдних в умовах державної лікарні ветеринарної медицини міста Дніпропетровськ / І. В. Кравченко, С. В. Сосонний, Л. В. Корейба // Актуальні проблеми розвитку світової науки: зб. наук. праць за

матеріалами міжнар. конф. (Київ, 30 бер. 2016 р.). – Ч. 1. – К.: Центр наукових публікацій, 2016. – С. 95-97.

24. Криставский А.Т. Репродуктивная система как критерий вида // Общая биология. – 1973. – Т.3. – №4. – С. 617-619.

25. Лукьяновский В.А., Филиппов Ю.И. Болезни собак. – К.: Колос, 1999. – 280 с.

26. Михайлов Н.Н., Чистяков И.Я., Мартузин Б. Условно патогенная микрофлора и воспроизводительная функция самок // Ветеринария. – 1970. – №12. – С. 74-75.

27. Нагорный И.С. Пиометра // Болезни собак. – Киев, 1979. – С. 225-227.

28. Охорона праці / М. Г. Гряник, С. Д. Лехман, Д. А. Бутко та ін. – К.: Урожай, 1991.

29. Патологічна анатомія / Благодаров В.К., Червяк П.І., Галахін К.О. та ін. – К.: Генеза, 1997. – 507 с.

30. Плахотин М.В. Общая ветеринарная хирургия. – М.: Колос, 1981. – 320 с.

31. Подмогин И.А., Дектяров М.В. Усиление сократительной деятельности матки у собак с использованием электропунктуры // Вісник БДАУ, Вип.13. – Б.Церква, 2000. – С. 206-207.

32. Поширення хвороб заразної та незаразної етіології серед собак розплідника «Звездное счастье» Криворізького району / М. М. Марчук, Ю. Ю. Заїка, Ю. В. Дуда, Л. В. Корейба // Сучасний стан і перспективи розвитку аграрного сектору України : тези доп. II Всеукр. наук.-практ. конф. ( Дніпро, 11-12 жовт. 2017 р.) / Дніпропетровський ДАЕУ. – Дніпро, 2017 – С. 77-79.

33. Пульняшенко П.Р. Анестезиология и реаниматология собак и кошек. – К.: Фауна - сервис, 1997. – С. 13-32.

34. Малишко А. Патоморфологічні зміни у матці сук при піометрі / А. Малишко, Л. В. Корейба // Актуальні напрямки розвитку ветеринарної медицини на сучасному етапі науково-технічного прогресу : наук. конф. професорсько-викладацького складу і студентів факультету ветеринарної медицини : тези доповідей / Дніпропетровський ДАУ. – Дніпропетровськ, 2005. – С. 57-58.

35. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». – К. : Основа, 2005. – 32 с.

36. Нозологічний профіль хвороб собак і котів в умовах Дніпропетровської області / [ Т. Спіцина, М. Гарашук, Л. Корейба та ін. ] // Актуальні проблеми підвищення якості та безпека виробництва й переробки продукції тваринництва : Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 14 лют. 2020 р.) / Дніпровський ДАЕУ. – Дніпро, 2020. – С. 352-354.

37. Омеляненко М. Патолого-анатомічні зміни в матці сук при ендометриті та піометрі // Вет. медицина України. – 2002. - № 11. - С. 26-27.

38. Сапронова В.О., Семьонов О.В. Методичні рекомендації до проведення семінарських занять. Техніка безпеки обслуговування сільськогосподарських тварин., ДДАУ.- 2008.-56 с.

39. Спіцина Т. Л. Умовно-патогенна мікрофлора, як етіологічний фактор виникнення хірургічної патології у собак / Т.Л. Спіцина, Л. В. Корейба, С. В. Жигалкін // Екологія : вчені у вирішенні проблем науки, освіти і практики : зб. тез доп. II міжнар. наук.-практ. конф. ( Житомир, 25-26 берез. 2010 р. ). – Житомир, 2010 – С. 31-33.

40. Струков А.И. Серов В.В. Патологическая анатомия. – М.: Наука, 1993. – 410 с.

41. Студенцов А.П. Ветеринарное акушерство и гинекология. – М.: Госиздательство сельхозлитературы, 1961. – 523 с.
42. Тарасов В.Р. Эндометрит // Болезни собак. – К., 1978. – С. 280-282.
43. Поширення гінекологічної патології у собак в умовах приватної клініки ветеринарної медицини міста Дніпро / [ Р. С. Гудзоватий, І. В. Кучинська, Л. В. Корейба та ін.] // Актуальні проблеми підвищення якості та безпека виробництва й переробки продукції тваринництва : Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. ( Дніпро, 4 черв. 2021 р.) / Дніпровський ДАЕУ. – Дніпро, 2021. – С. 283-285.
44. Фізіологія та патологія розмноження дрібних тварин : навч. посіб. / [ М. І. Харенко, С. П. Хомин, В. П. Кошовий та ін. ]. – Суми : ВАТ «Сумська обласна друкарня», вид-во «Козацький вал», 2005. – 554 с.
45. Щербаков Г.Г., Старченко С.В. Незаразные болезни собак и кошек. – С.-Петербург: Агропромиздат, 1996. – 78 с.
46. Ausfand Polv, Bloom Anne Kristine, Borresen Bergliot. Piometra in the dog. III. Plasma progesterone levels end ovarian morphology // Porol. veterinarmed. – 1979. – Vol.31. – №6. – P. 258-262.
47. Ausfand Polv. Nord veterinarmed. – 1979. – №31. – P. 252-262.
48. Balk R.A., Bone R.C. The septic syndrome: Definition and clinical implications // Grit Care Clin. – 1989. – №5. – P. 1-8.
49. Bertaiola U., Cortellazzi E. Use delle P9-Z2 alda natural nella practice delle gate // Boll Assoc ital. vet. piccoli, anim. – 1984. – №4. – P. 209-215.
50. Borresen Bergliot. Sicrede Tverre. Piometra in the dog. – A pathophysiological investigation. V. The peresenee of interhepatic cholistasis and an acute phase reaction // Nord. vetirinarmed. – 1980. – Vol.32, №6. – P. 255-268.

51. Colombo B., Oseli D.A., Attocohio M. Compresso hiperpeasia endometriale cistica-piometra nella cagna: ultreriori studi su alcuni parametric ematochimici // Boll. Assoc. Itel. vet. piccoli anim. – 1986. –№5.–P.621-637.

52. Krishna Murthy G. Bacterial flora of cervical mucus in repeat breeding bovines // Indian. Vetery. – 1974. – №4. – P. 264-268.

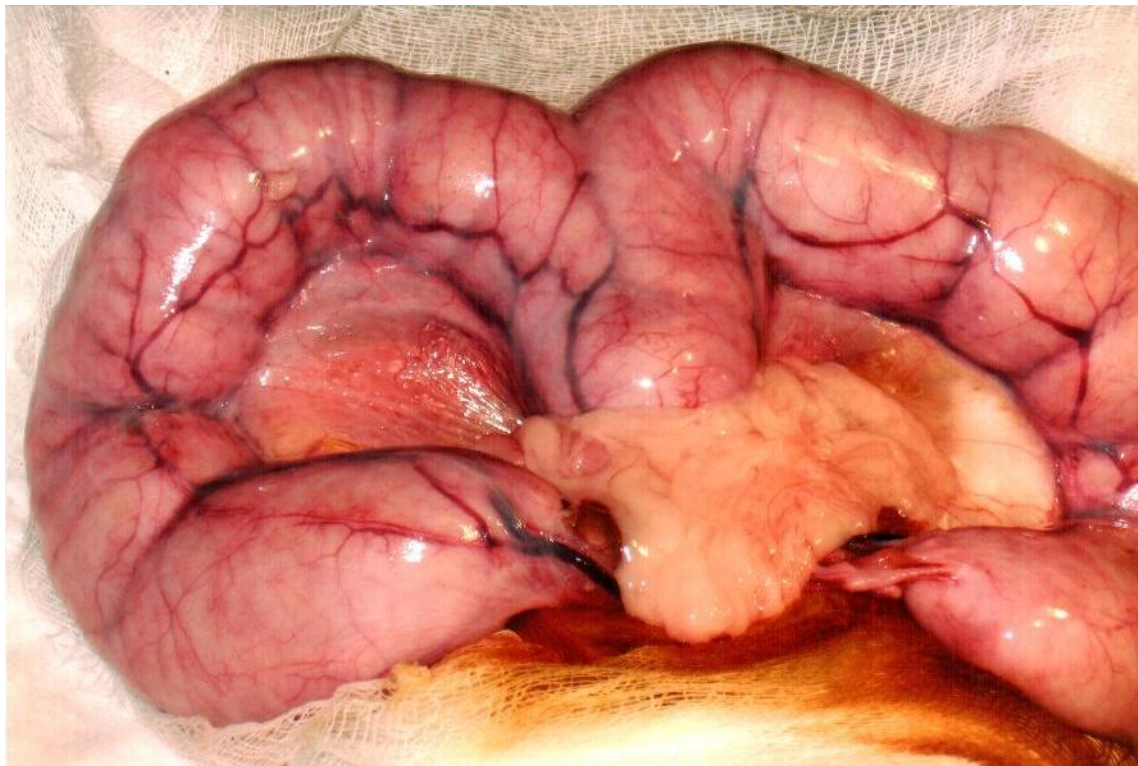
53. Stephens L.R., Slee K.I. Metronidazole for the treatment of bovine pyometra // Austral. Veter. – 1987. – Vol.64. – №11. – P. 343-346.

54. Woodle D., Iohanns C. Non specificpospartum endometritis // Iowa state Univ. Letters. – 1973. – 35, №2. – P. 63-65.



## ДОДАТКИ

### ДОДАТОК 1.



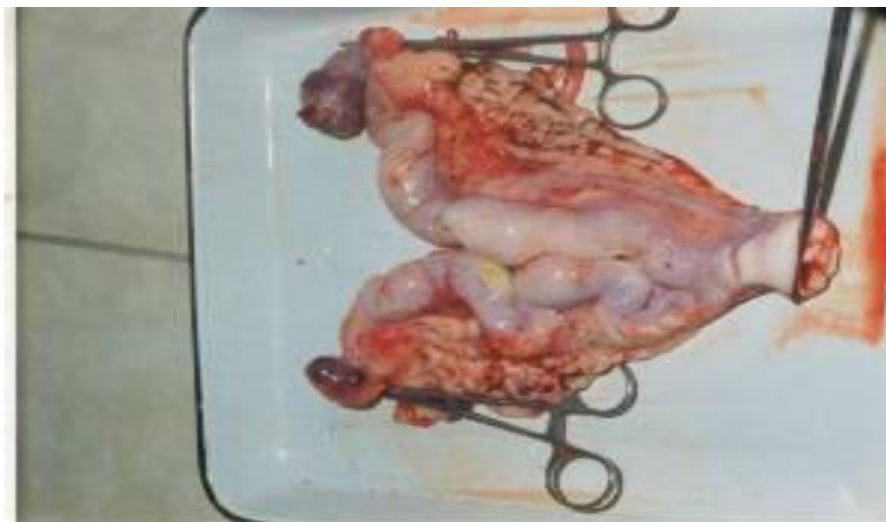
**Рис. 1.** Ампутована матка суки породи німецька вівчарка віком **10 років, хворої на піометру.** Вага матки становила 6 кг. Діагноз встановлено за результатами клінічних (абдомінальна пальпація), та лабораторних (показники крові) досліджень. Була проведена оваріогістеректомія, що призвело в подальшому до покращення загального стану и повного видужання тварини.

## ДОДАТОК 2



**Рис. 2. Закрита піометра суки породи резеншнауцер ускладнена перфорацією.** Вага матки 2,8 кг. У тварини окрім цього внаслідок проникнення вмістимого матки в черевну порожнину спостерігався перитоніт, що призводило до довготривалого лікування тварини. Після призначення відповідного курсу лікування (антибіотикотерапія, дренажування черевної порожнини, імуностимулятори) тварину вдалося вилікувати.

### ДОДАТОК 3



**Рис. 3.** Ампутована матка безпорідної суки. У даному випадку спостерігалися пухлини обох яєчників та піометра. Матка разом з яєчниками була ампутована.

### ДОДАТОК 4



**Рис.4** Ампутована матка суки з ознами закритої піометри. У тварини діагноз на дану патологію був поставлений базуючись на лабораторні та клінічні дослідження. Тварина захворіла через 1 місяць після родів. Після проведення гістеректомії відмічалось видужування тварини.

## ДОДАТОК 5. Результати загального аналізу крові хворої піометрою собаки

Печать медкарты    Печать вакцинации    ФИО, Дисконт, Кличка, Вид, ...

Дана (Собаки, Женский) Загний Татьяна Анатольевна

Описание лечения    Рекомендации и назначения    Вакцинации

Тест	Референтные значения		Результат
	С	К	
RBC (Э) *10 <sup>9</sup> /мкл	5-8	6-10	6,0
WBC (L) *10 <sup>3</sup> /мкл	6-16	4-15	14,4
HCT (гематокрит) %	40-55	35-45	40
PLT(тромбоциты)*10 <sup>3</sup> /мкл	160-430	300-800	160
HGB (г/л)	100-140	90-150	140
ЦП	0,9-1,1	0,9-1,1	1,0
СОЭ мм/ч	0-22	0-13	100
С (*10 <sup>3</sup> /мкл)	3,0-11,5	2,5-12,5	9,5
П (*10 <sup>3</sup> /мкл)	0,0-0,3	0,0-0,3	2,0
ЛФ (*10 <sup>3</sup> /мкл)	1,0-5,0	1,5-7,0	1,7
Мон (*10 <sup>3</sup> /мкл)	0,0-1,2	0,0-1,0	1,2
Э (*10 <sup>3</sup> /мкл)	0,1-1,2	0,0-1,5	0
Б (*10 <sup>3</sup> /мкл)	0,0-1,0	0,0-1,0	0
Ядросодержащие эритроциты (Кл/100 клеток мазка)	0,0-0,0	0,0-0,0	0

## ДОДАТОК 6.



## ДОДАТОК 7.



**International Science Group**  
**ISG-KONF.COM**

**XIX**  
**INTERNATIONAL SCIENTIFIC**  
**AND PRACTICAL CONFERENCE**  
**"MODERN PROBLEMS IN SCIENCE"**

**Vancouver, Canada**  
**May 17 - 20, 2022**

ISBN 979-8-88680-827-8  
DOI 10.46299/ISG.2022.1.19

## MODERN PROBLEMS IN SCIENCE

193.	Қалдыбай А.А., Садырқұлов А.А., Ондағанов Д.Ы., Баубеков Е.Е. ЖОЛ-КӨЛІК ОҚИҒАСЫ КЕЗІНДЕГІ АВТОТЕХНИКАЛЫҚ САРАПТАМАНЫҢ МАҢЫЗЫ	900
VETERINARY SCIENCES		
194.	Асанов Н.Г., Омарғали Д.Ж. ИЗУЧЕНИЕ ВИРУЛЕНТНОСТИ И ТРОПНОСТИ КАЗАХСТАНСКИХ ШТАММОВ ПАРАМИКСОВИРУСА ПТИЦ СЕРОТИПА 1	904
195.	Веремій А.С., Гудзоватий Р.С., Кучинська І.В., Корейба Л.В. СИМПТОМОКОМПЛЕКС ЕНДОМЕТРИТ-ПЮМЕТРА- ЗАЛОЗИСТО-КІСТОЗНА ГІПЕРІПЛАЗІЯ ЕНДОМЕТРІО У СОБАК	910
196.	Чечет О.М., Коваленко В.Л., Гайдей О.С. БЕЗПЕЧНА ТА ЯКІСНА ПРОДУКЦІЯ ПТАХІВНИЦТВА – ПРАВИЛЬНИЙ ВИБІР ДЕЗІНФІКУЮЧОГО ЗАСОБУ	914

## СИМПТОМОКОМПЛЕКС ЕНДОМЕТРИТ-ПІОМЕТРА- ЗАЛОЗИСТО-КІСТОЗНА ГІПЕРПЛАЗІЯ ЕНДОМЕТРІО У СОБАК

**Веремій Анна Сергіївна,**  
магістр,

**Гудзоватий Роман Сергійович,**  
магістр,

**Кучинська Ілона Володимирівна,**  
магістр,

**Корейба Людмила Володимирівна,**  
к.вет.н., доцент, ДДАЕУ

Функціональні розлади та хронічні запальні процеси у матці обумовлюють тривалу симптоматичну неплідність у самок різних видів тварин [1-5].

У практиці ветеринарної гінекології виділяють симптомокомплекс ураження матки (ендометрит-піометра-залозисто-кістозна гіперплазія ендометрію), що розвивається у собак протягом 2 місяців після течки і у більшості випадків характеризується рясними виділеннями із піхви, збільшенням об'єму живота та специфічним для піометри синдромом полідипсією й поліурією [1-3, 5].

Метрит та піометра – це запалення матки, яке в залежності від характеру запалення характеризується накопиченням катарально-гнійного та гнійного ексудату в її порожнині є поширеними і небезпечними для життя захворюваннями у собак. Накопичення великої кількості гною в порожнині матки відбувається на тлі залозисто-кістозної гіперплазії ендометрію та його відновлення.

Впродовж 2019–2021 р.р. до клініки ветеринарної медицини міста Дніпра звернулось 66 власників зі скаргами на погане самопочуття та ознаками гінекологічної патології у їх домашніх улюбленців.

**Таблиця 1. Поширення хвороб матки у собак**

Вид тварин/ собаки	n	Хвороби матки			
		піометра/кістозна гіперплазія ендометрію		хронічний ендометрит	
		n	%	n	%
2019					
самки	16	8/3	20/7,5	3	7,5
2020					
самки	24	11/2	27,5/1,78	6	15
2021/2022					
самки	26	7/11	26,9/42,3	8	30,7

VETERINARY SCIENCES  
MODERN PROBLEMS IN SCIENCE

З них, ознаками хронічного ендометриту виявили у 17 собак (25,7%); симптоми відкритої та закритої піометри відмітили у 16 (24,2%). Після проведення оваріогістероектомії у 5 (7,6 %) собак підтвердили симптомокомплекс піометра-кістозна гіперплазія ендометрію (табл.1).

При обстеженні через черевну стінку у хворих тварин пальпували збільшені роги матки.

Під час проведення гінекологічного дослідження розрізняли припухання соромітних губ при закритій формі (фото 1 А) та рясні гнійні виділення з піхви за відкритої форми піометри.



А..... Б

**Фото 1. Ознаки запальних процесів матки у собак: А – припухання петлі за піометри і Б – виділення гнійного ексудату із статеві щільни при хронічному ендометриті**

Рідко при закритій піометрі у хворих тварин відзначали ознаки інтоксикації, загальну слабкість, блювоту, скуйовдженість шерстного покриву. У випадку прогресування хвороби реєстрували симптоматику септичного процесу – лихоманку, анорексію, депресію та ознаки загальної інтоксикації. При цьому виділень із петлі собак не відмічали.

За метриту у собак шийка матки у всіх випадках була відкритою і з неї виділявся патологічний катарально-гнійний чи гнійний ексудат (фото 1 Б).

При хронічному перебізі ендометриту роги матки потовщуються і подовжуються. Внаслідок цього підвищується ехогенність стінок матки а діаметр порожнини рогів матки збільшується у декілька разів. Ехогенність патологічного секрету змінюється (міхурці невеликих розмірів мають темний колір, а великі – темно-сірий). Вміст матки змінює темно-сірий колір на сіро-білий, а в деяких випадках на майже білий.

У випадках відкритої піометри шийка матки дещо відкрита і роги матки значно розширені великою кількістю гнійного ексудату, що призводить до значних виділень з вульви. Характер виділень із статеві щільни дещо різнився. Патологічний ексудат був слизовим, гнійним, слизово-гнійним або кров'янистим.



VETERINARY SCIENCES  
MODERN PROBLEMS IN SCIENCE

При ультразвуковому дослідженні (фото 2) у хворих піометрою собак вдавалося ідентифікувати збільшену матку, яка викликала зміщення товстої кишки вгору і тонкої кишки вперед.



**Фото 2. Сонографічна картина піометри**

Ехогенність рідини залежить від концентрації в ній включень «пластинців». За високої їх концентрації маткове вмістиме має сіро-білий колір, а при низькій – сірий.

Залозисто-кістозна гіперплазія ендометрію у собак є наслідком гіперестрогенізації, тобто розвивається на тлі підвищення концентрації естрогенів (естрадіолу).



**Фото 3. Сонографічна картина залозисто-кістозної гіперплазії ендометрію**

VETERINARY SCIENCES  
MODERN PROBLEMS IN SCIENCE

Кістозна гіперплазія ендометрію характеризується кістами, що наповнені гнійним ексудатом. Сонографічна картина (фото 3) характеризується потовщенням слизової оболонки і розміщенням в стінці матки круглих структур з анехогенним вмістом.

**Список літератури**

1. Дюльгер Г. П. Акушерство, гінекологія і біотехніка розмноження кошок / Г. П. Дюльгер. – М. : КолосС, 2004. – 101 с.
2. Дюльгер Г. П. Физиология размножения и репродуктивная патология собак / Г. П. Дюльгер. – М. : КолосС, 2002. – 150 с.
3. Карпов В.А. Акушерство мелких животных. – М.: Россельхозиздат, 1984. – 240 с.
4. Кравченко І. В. Розповсюдження акушерської та гінекологічної патології у самиць м'ясоїдних в умовах державної лікарні ветеринарної медицини міста Дніпропетровськ / І. В. Кравченко, С. В. Сосонний, Л. В. Корейба // Актуальні проблеми розвитку світової науки: зб. наук. праць за матеріалами міжнар. конф. (Київ, 30 бер. 2016 р.). – Ч. 1. – К.: Центр наукових публікацій, 2016. – С. 95-97.
5. Харенко М.І., Хомин С.П., Кошовий В.П. та ін. Физиология та патология размножения дрібних тварин / навчальний посібник. – Суми: ВАТ «Сумська обласна друкарня», видавництво «Козацький вал», 2005. – 554 с.

## ДОДАТОК 8.





**International Science Group**

**ISG-KONF.COM**

**XXII**  
**INTERNATIONAL SCIENTIFIC**  
**AND PRACTICAL CONFERENCE**  
**"MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC RESEARCH,**  
**INNOVATION AND RESULTS"**

**Prague, Czech Republic**  
**June 07 - 10, 2022**

ISBN 979-8-88680-832-2

DOI 10.46299/ISG.2022.1.22

MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC RESEARCH, INNOVATION AND RESULTS

181.	Убигалиев Д., Исаметова М. ПРИМЕНЕНИЕ АДДИТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОИЗВОДСТВЕ КОЛЕС ЦЕНТРОБЕЖНОГО НАСОСА	771
182.	Чебаненко Х.В. МОЛОКО ЯК ДЖЕРЕЛО ЗАЛІЗА	777
183.	Қарабалаева О.Ж., Ислякова С., Таева А.М., Кузембаева Г.К. ЖҮКТІ ӘЙЕЛДЕРГЕ АРНАЛҒАН ЕТ ЖАРТЫЛАЙ ФАБРИКАТТАРЫН ӨНДІРУДЕ ТЕҢІЗ БАЛДЫРЛАРЫН ҚОЛДАНУ МҮМКІНДІГІ	779
TOURISM		
184.	Алимов М.З. ГЛЭМПИНГ В КАЗАХСТАНЕ	782
185.	Бакало Н.В., Челембиенко К.С. ПОТЕНЦІАЛ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	786
VETERINARY SCIENCES		
186.	Зима І.В., Веремій А.С., Шевченко А.І., Корейба Л.В. РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ХВОРОБ РЕПРОДУКТИВНИХ ОРГАНІВ У СОБАК	791
187.	Мауланов А.З., Әбілқасым Н.Б., Орынбаева Б.М. ЕТ ҚОРЕКТІЛЕР ОБАСЫНЫҢ КЛИНИКАЛЫҚ – АНАТОМИЯЛЫҚ КӨРІНУІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	795
188.	Чечет О.М., Коваленко В.Л., Гайдей О.С., Кравцова О.Л. ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІІ ПРОБІОТИЧНОГО ПРЕПАРАТУ «БІОМАГН» НА РОЗВИТОК КОМЕНСАЛЬНОЇ МІКРОФЛОРИ КИШКІВНИКА КУРЧАТ-БРОЙЛЕРІВ	801

## **РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ХВОРОБ РЕПРОДУКТИВНИХ ОРГАНІВ У СОБАК**

**Зима Іван Вікторович,**  
магістр,

**Веремій Анна Сергіївна,**  
магістр,

**Шевченко Анна Іванівна,**  
магістр,

**Корейба Людмила Володимирівна,**  
к.вет.н., доцент, ДДАЕУ.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет  
Дніпро, Україна

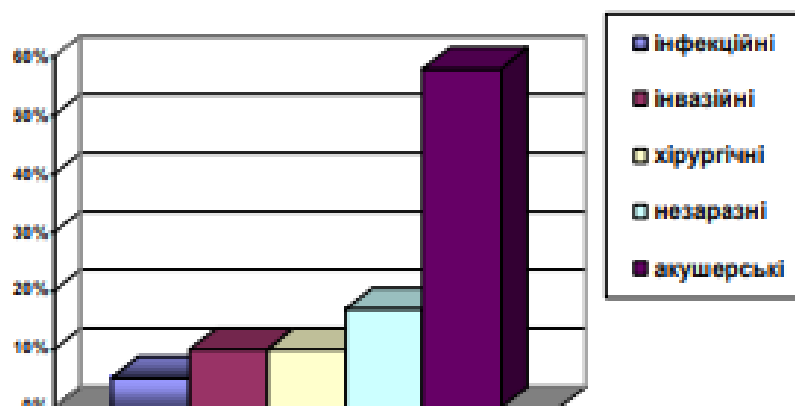
Акушерська та гінекологічна патологія у собак зустрічається досить часто і становить від 12 до 20% від загальної кількості незаразних хвороб [1-3, 5]

Серед акушерських хвороб у собак найчастіше реєструється патологія, пов'язана з вагітністю, родами та післяродовим періодом. За патологічного перебігу вагітності у собак найчастіше діагностували токсикози, аборти, перенесування плодів, а серед хвороб родового періоду – це неспроможність до родового процесу внаслідок різних порушень у собак (слабкість родової діяльності, неповне розкриття шийки матки, крупноплідність, неправильне взаємовідношення плодів по відношенню до родових шляхів роділь). Дистоція родів в свою чергу була причиною післяродових ускладнень у собак.

Більшість хворих із запальними процесами у матці це старі непаровані або ж паровані у ранньому віці собаки. Порідний склад хворих тварин, не мав якоїсь певної вираженості, оскільки серед них були вівчарки, боксери, ротвейлери, бульдоги, мопси, шпіци та інші.

Аналізуючи дані, отримані в результаті проведених досліджень нами було встановлено частку акушерських хвороб в структурі загальної захворюваності собак.

VETERINARY SCIENCES  
MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC RESEARCH, INNOVATION AND RESULTS



**Рисунок 1. Акушерсько-гінекологічна патологія в структурі загальної захворюваності собак**

Вона склала 58%, що продемонстровано на рисунку 1, та загальну акушерську патологію собак.

Аналіз отриманих результатів показав, що до ветеринарної клініки міста Дніпро у період 2019-22 р.р. звернулося власників 1022 собак, з яких 260 хворих на акушерську патологію.

При огляді тварин із порушенням відтворювальної функції нами було діагностовано різноманітну акушерську та гінекологічну патологію.

При цьому гострий перебіг захворювання реєструвався у 100 собак, хронічний – у 160 тварин, що складає 7,5–13,25% від загальної кількості захворювань геніталій різної етіології.

**Таблиця 1. Поширення хвороб заразної та незаразної етіології серед собак**

№	патологія	%
1	інвазійні	10%
2	хірургічні	10%
3	незаразні	17%
4	акушерські	58%

При статистичній обробці результатів реєстрували значне зростання кількості хворих акушерською та гінекологічною патологією в останні 2 роки.

Великих збитків власникам собак задають хвороби інфекційного та інвазійного характеру. Особливо важкий перебіг мала генітальна форма хвороб інфекційної та інвазійної етіології (токсоплазмоз та хламідіоз). Захворювання токсоплазмозом та хламідіозом обумовлює запальні процеси у геніталіях, аборти під час вагітності, вродливості і народження нежиттєздатних плодів [4].

Таблиця 2. Загальна акушерсько-гінекологічна патологія

№	патологія	%
1	піометра (закрита, відкрита)	25
2	новоутворення матки та яєчників	15
3	патологічні роди	18
4	вивернення піхви	5
5	хвороби яєчників	12

У післяродовому періоді у собак частими патологіями є післяродовий ендометрит та вивернення піхви. Причиною гострого та хронічного ендометриту є травматизація родових шляхів під час надання ветеринарної допомоги, що сприяє інфікуванню статевих органів.

У деяких порід собак (англійський і французький бульдог, монс) дистоція родів є спадковою і викликана неспроможністю до нормального родового процесу.

У собак брахіцефалів в більшості випадків лікарі ветеринарної медицини завідомо планують виконання кесаревого розтину.

Серед гінекологічних захворювань у самиць м'ясоїдів особливо часто діагностують персистентне жовте тіло, кісти яєчників, вульво-вагініти, ендометрит та піометру гормональної природи, ускладнену патогенною мікрофлорою.

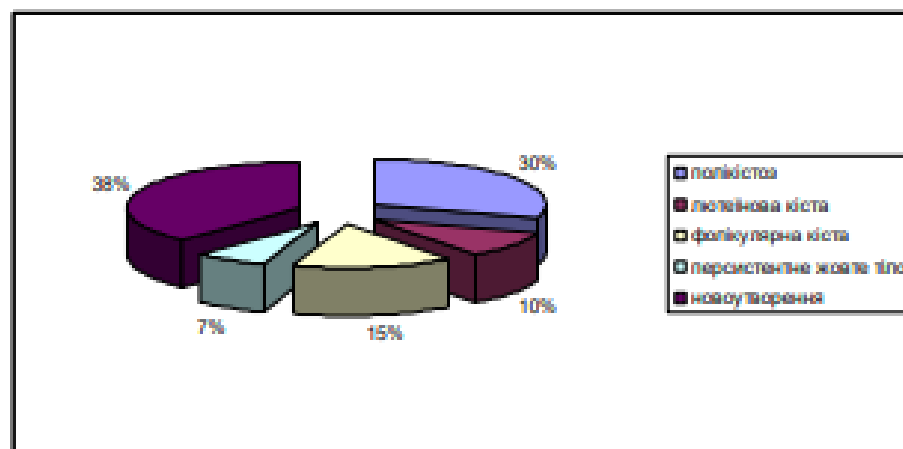


Рисунок 2 Хвороби яєчників

Хвороби матки (ендометрит-піометра комплекс) і яєчників (полікістоз, фолікулярна та лютеїнові кісти, персистентне жовте тіло) (рис. 2) обумовлюють тривалу неплідність у собак.



Віковий і породний склад тварин хворих на гінекологічну патологію має свої закономірності, оскільки хвороби запального характеру (ендометрит) частіше бувають у молодих сук, а піометра, навпаки, – у старих.

Отже, у ветеринарній практиці найбільш поширеними хворобами геніталій, що обумовлюють анафродизію, відсутність в'язки і запліднення й тривалу неплідність у собак є ендометрити, піометра, полікістоз, фолікулярні та лютеїнові кісти.

#### Література

1. Дюльгер Г. П. Физиология размножения и репродуктивная патология собак / Г. П. Дюльгер. – М. : КолосС, 2002. – 150 с.
2. Карпов В.А. Акушерство мелких животных. – М.: Россельхозиздат, 1984. – 240 с.
3. Спіцина Т.Л., Зайцева Ю.С. Нозологічний профіль патологій у собак в умовах приватної ветеринарної лікарні «Ветеринарна швидка допомога» міста Дніпропетровськ / Т.Л. Спіцина // 4 Міжнародна науково-практична конференція "Актуальні проблеми в сферах науки та шляхи їх вирішення" / Наукове товариство Smart and young, Харків- 2016, №4 с.11-13
4. Марчук М.М., Ващук О.М., Корейба Л.В. Поширення та особливості клінічного прояву хламідіозу у собак / Сборник статей научно-інформаційного центру «Знання» по матеріалам XI міжнародної заочної науково-практичної конференції «Развитие науки в XXI веке» 3 часть, г. Харьков: Сборник со статьями (уровень стандарта, академический уровень), – Д: научно-інформаційний центр «Знання», 2016.; С. 97 – 102.
5. Фізіологія та патологія розмноження дрібних тварин : навч. посіб. / [ М. І. Харенко, С. П. Хомин, В. П. Кошовий та ін. ]. – Суми : ВАТ «Сумська обласна друкарня», вид-во «Козацький вал», 2005. – 554 с.